

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Första Kammaren. N:o 16.

Onsdagen den 7 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne februari.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtanden:
n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet; och
n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till ett jordbruksdepartementet m. m.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af dels Riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret efter dem, som nu äro i tur att afgå, dels ock suppleanter för fullmäktige i nämnda bank och kontor; ock befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till valmän utsedde:

herr Bohnstedt	med 88 röster
” Brehmer	” 88 ”
” de Laval	” 88 ”
” Ehrenborg	” 88 ”
” Falk, Helmer,	” 88 ”
” Grundberg	” 88 ”
grefve Lewenhaupt	” 88 ”
herr Lundeberg	” 88 ”
” Lundström	” 88 ”
” Moberg	” 88 ”
” von Möller	” 88 ”
” Nilsson	” 88 ”
” Nisser	” 88 ”
” Pettersson, Fredrik Emil,	” 88 ”
” Rudebeck	” 88 ”

greffe Spens	med 88 röster
herr Stephens	" 88 "
" von Strokirch	" 88 "
" Söderberg	" 88 "
" Wijk	" 88 "
" Berg, Gustaf Axel,	" 87 "
" Ekströmer	" 87 "
friherre Klingspor, Carl,	" 87 "
herr Torelius	" 87 "

Företogs val af tio suppleanter för kammarens valmän för utseende af dels Riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret efter dem, som nu äro i tur att afgå, dels ock suppleanter för fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till suppleanter för kammarens ifrågavarande valmän utsedde:

greffe von Hallwyl	med 70 röster,
herr Kjellgren	" 70 "
" Tham, F. A. Sebastian,	" 70 "
" Ridderbjelke	" 70 "
friherre Rappe	" 70 "
herr Danckwardt-Lillieström	" 70 "
" Berg, Gustaf B.	" 70 "
friherre Alströmer	" 70 "
herr Bergström	" 70 "
" Sandqvist	" 69 "

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gärdagen bordlagda utlåtanden n:is 21 och 22.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 3 och 6 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 10, i anledning af väckt motion om viss ändring i förordningen angående stämpelafgiften i fråga om lagfartsprotokoll och lagfartsbevis, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Ändringar i
stämpelförord-
ningen i
råga om s. k.
fromma
stiftelser.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 3 och 6 i denna månad bordlagda betänkande n:o 11, i anledning af väckta motioner om vissa ändringar i stämpelförordningen i fråga om s. k. fromma stiftelser.

Herr af Burén: Såsom herrarne behagade finna, står jag äfven i dag som ensam reservant från denna kammare emot utskottets be-

slut. Förliden lördag behandlades stämpelförordningens stadganden rörande sättet för arfsskattens beräkning, och jag visade då, att skatten vore obillig samt stämpelförordningen i detta stycke oklar, tvetydig och ofullständig. Vi stå nu, mina herrar, inför ett annat kapitel, som enligt min mening visar, att arfsskatten i afseende på storleken är våldsam och orättfärdig. Jag tillåter mig att säga detta, då staten utkräfvor alltför stora skatter af donationer för välgörande ändamål. Jag håller före, att staten i stället borde utfästa belöningar för att uppmuntra till sådana donationer. På landet kalla vi dessa skatter för "syndapenningar", emedan de icke kunna hafva någon välsignelse med sig, och det är dessa skatter, som åstadkomma den der "sjukliga fetman", som Andra Kammarens talman vid riksdagens början ordade om inför tronen. Jag tror icke, att meningen var den, att stämpelförordningen i detta stycke skulle helt och hållet tillintetgöra bevillningsförordningen, som föreskrifver, att fromma stiftelser skola vara fria från utgörande af bevillning för såväl fastighet som för inkomst af kapital eller arbete. Jag skall icke ingå på ett bemötande af utskottets ytterst svaga motivering, emedan jag antager, att den ärade motionären kommer att göra det, och jag vet, att han då gör det på ett mycket bättre sätt, än hvad jag förmår. Jag anhåller, herr grefve och talman, att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Andringar i stämpelförordningen i fråga om s. k. fromma stiftelser.
(Forts.)

Herr Cavalli: Då talmannen uppropat herr Wieselgren, men han detta oakadt icke ville begagna sig af ordet, så är jag skyldig att redan nu yttra mig, hvilket jag beklagar, när jag nog blir tvingad att ännu en gång begära ordet för att bemöta hvad han kommer att säga i frågan.

Jag har i dag fått tillfälle att besanna hvad jag för några dagar sedan konstaterade från denna plats, att den ärade talare, som nyss hade ordet, gjort arfsskatten till sitt "prætere a censeo". Han har dock, såsom jag hoppas, i dag uttömt förrådet af de äfven från hans synpunkt starka uttryck han har att använda rörande stämpelförordningen i detta afseende; de voro, för att begagna hans egna ordalag, våldsamma. Men då han trodde sig — i anledning af ett yttrande af Andra Kammarens talman vid början af denna riksdag, jag vet ej, om det förekom i helsningstalet till Konungen eller till kammaren, i hvilket han skall hafva talat om en "sjuklig fetma" hos budgeten — kunna sätta i fråga, att denna talmannens uppfattning af finansernas tillstånd skulle sammanhänga med befintligheten af de statsinkomster, om hvilka nu ifrågavarande förslag rör sig, så vädjar jag till talaren, om han verkligen på allvar kan påstå detta. Om han genomläst den reservation, som jemte hans egen är fogad vid detta betänkande, skulle han hafva funnit, att, äfven vid bifall till de längst gående i dessa motioner förekommande yrkanden, den derigenom uppstående minskning i statsinkomster skulle utgöra icke fullt 50,000 kronor, men en budget på ungefärligen 150 millioner sväller icke ut till sjuklig fetma genom bibehållande af en statsinkomst på 50,000 kronor.

Det är för närvarande icke fråga om annat än motionen, och

Ändringar i
stämpelförord-
ningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)

häremot kan från min synpunkt icke vara något att erinra, ty de, som tagit del af motionärens förslag, veta, att han deri föreslår, "att Riksdagen måtte besluta, att från den stämpelafgift, som under Art. II § 8 A af kongl. förordningen den 2 juni 1899 åsattes genom testamenten, gäfvobref eller andra afhandlingar donerade medel, skola vara befriade: akademier och undervisningsverk, anstalter för fattigvård och sjukvård, pensionsinrättningar och fromma stiftelser", men i Art. II § 8 A stadgas stämpelskatt icke blott å bouppteckning vid dess registrering, utan äfven å testamente eller gäfvobref vid lagfart af testamenterad eller skänkt fast egendom. Den ärade motionären föreslår således befrielse för dessa inrättningar jemväl af det senare slaget af ifrågavarande stämpelafgifter, men ett förslag om sådan befrielse synes mig så vidt gående, att endast denna omständighet bör föranleda motionens fall.

Jag har nu icke att yttra mig om annat än motionen, och på denna grund torde jag, med stöd af de utaf utskottet anförda skäl, med fullt fog kunna yrka afslag på motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Wieselgren: Sitt försvar för den angripna förordningen af år 1894 eller närmast sagdt af år 1899 angående stämpelafgiften har utskottet byggt på tvenne mäktiga pelare; den ena kallar utskottet *princip*, den andra *konsequens*, och jag är den förste att medgitva, att i all synnerhet i fråga om lagstiftning principer och konsekvens mot principer spela en ofantligt vigtig rol. Men jag tror hvarken att principen eller konsekvensen i detta fall äro oangrippliga. Principen heter här blodsbandet. Ju centralare familjeintresset är, dess starkare skydd bör, enligt grunderna för den ifrågavarande lagen, samhällsintresset gifva det; samhällsintresset bör göra sig dermed identiskt. Det är ock fullkomligt riktigt, att familjeintresset bör vara af stor betydelse för samhället, och jag har föga att invända deremot, att, i den mån detta intresse är starkare, blodsbandet närmare, innerligare, lagstiftningen också i fråga om beskattning af arf, testamente eller gäfva bör taga hänsyn dertill. Men jag vågar säga, att familjeintresset, huru stort och betydelsefullt det än är, och huru lämpligt det än må vara att derpå bygga en princip, dock icke är *det enda*, som här bör komma i betraktande. Det bör och kan icke vara den enda principen, till hvilken man under närvarande förhållanden bör taga hänsyn. Jag kan icke inse, huruledes man skulle kunna invända något mot mitt påstående, att, jemfördt med familjeintresset och dess uppskattning i samhällets ögon, sjelfva *samhällsintresset* väl måste, om icke spela en högre rol, åtminstone kunna med den förutnämnda principen fullt jemnordnas. Om samhället är byggt icke endast på uppskattning af familjens betydelse, utan också på en hel mängd andra etiska förhållanden, måste väl samhället med sitt intresse också böra omfatta hvad som för dess främjande inom samhället göres, då det ju i en synnerligt hög grad tillgodoser dess eget välförstådda intresse. Om något gifves till befrämjande af *religiösa, sedliga* eller *intellektuella* ändamål — jag frågar: har icke då samhället både rätt och pligt att

också taga hänsyn härtill, taga hänsyn till det centrala samhällsintresse, som i sådana donationer få sitt uttryck? Bör en donation hafva att påräkna mindre undseende af samhället, därför att den gagnar samhället sjelft i något af dess vitala intressen, än om den afser att gagna ett enskildt familjeintresse? Jag vågar nekande besvara frågan, och jag gör det icke blott med stöd af teoretiskt resonnement, utan ock på grund af faktiska förhållanden, för hvilkas styrkande jag kan åberopa utlåtandet af den komité, hvars förslag nu är gällande lag. Komiterade omtala ju, att preussiska lagstiftningen tager bestämd hänsyn till dessa förhållanden. Inrättningar af hvarjehanda slag, fattig- och sjukvårds- samt undervisningsanstalter äro fritagna från utgörandet af stämpelskatt. I Danmark äro dispositioner till förmån för likartade offentliga ändamål befriade från kollateralafgiften, hvilken utgör den öfvervägande delen af der stadgad arfsskatt. Således: faktiskt och bevisligt finnes jemte den princip, på hvilken 1894 års förordning är byggd, en annan princip, samhällsintresset, som är staldt bredvid familjeintresset.

Ändringar i
stämpelförord-
ningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)

Nu kan man säga, att konsekvensen fordrar, att, då man vid 1894 års riksdag och i 1894 års förordning fastslagit blodsbandet såsom princip, denna också följdriktigt bör tillämpas. Men jag ber få påpeka, att med konsekvensen är det här icke så helt bevändt. I den första artikeln af 1894 års förordning är redan konsekvensen bruten, i det att derstädes just hänsyn tagits till detta samhällsintresse. I § 7 heter det: "från stämpelafgift enligt denna artikel är kronan befriad. Dessutom äro från stämpelafgift enligt denna artikel — — befriade: Akademier och statens undervisningsverk; — — — — — Kyrkor; Pensionsinrättningar; Sjukvårdsinrättningar, allmänna; och Stiftelser, fromma — — — — —" och vill jag öfvergå till den af reservanten redan påpekade 11 § bevilningsförordningen, så heter det der: "från utgörande af inkomstbevilning frikallas: a) staten; b) kyrkor, akademier och vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, stipendiefonder, pensionsaustalter, sjuk- och fattigvårdsinrättningar jemte andra fromma stiftelser: — —" Af dessa bestämmelser torde klarligen framgå, att artikeln II af 1894 års förordning långt ifrån att uppbära någon konsekvens tvärtom representerar *inkonsekvensen* i lagstiftningen; och jag undrar, om icke detta bör ega anspråk på att af kammaren beaktas. Det är nemligen så, att den åsigt, för hvilken jag i motionen gjort mig till målsman, är den gamla svenska, som från urminnes tid här i landet praktiserats. Eu rest af denna uppfattning är det, som gör sig märkbar i första artikeln af ifrågavarande stämpelafgiftsförfattning liksom uti bevilningsförordningen. Det är deremot en *ny* princip, som inkommit och tillämpats i artikel II af 1894 års förordning. Också fans det nog de, som studsade för denna; men de förhållanden, hvarunder sagda författning vid dess tillkomst behandlades, voro sådana, att mången ansåg sig böra afstå ifrån att rycka an mot en och annan särskild punkt af förslaget för att icke utsätta det för risken att söndertrasas. Tidsomständigheterna voro då sådana, att det borde godkännas; men mången, som röstade derför, gjorde det dock med en tyst föresats att seder-

Ändringar i mera söka få till stånd partiella förändringar i de stycken, som mest stämpelförordningen i stötte den gamla uppfattningen, det gamla — jag säger det rent ut fråga om s. k. — rättsmedvetandet.

Nu säger utskottet bland annat, att det blefve svårt att bestämma hvilka anstalter borde fritagas, i fall man ginge in på den af mig föreslagna vägen. Men, mina herrar, den invändningen är ingenting annat än „de obotfärdigas förhinder“. En dylik bestämmelse bör icke vara svårare vare sig att åstadkomma eller att tyda under 2:a än under 1:a artikeln i stämpelförordningen och 11 § i bevillningsförordningen. Äro svårigheterna så stora i ena fallet, borde de vara lika stora i det andra; och äro de icke så stora i det andra fallet, borde de väl icke heller vara det i det förra.

Ett argument, som utskottet också anlitat, är det, att det icke bör vara svårt för dessa stiftelser att bära en minskning i sina inkomster. Det är ett resonnement, som jag egentligen icke tycker vara skäligt; ty hvad som är lätt att bära för *en* anstalt kan vara svårt att bära för en annan. I den mån donationerna äro små, äro vanligen också anstalterna små; och det betyder icke så litet från rent ekonomisk synpunkt, om ett eller annat hundratal kronor på denna väg frånhändes de donationer, som lemnas sådana stiftelser.

Dessutom ber jag att få påpeka, att de fromma stiftelserna sällan ha att påräkna någon längre tids allmännare intresse. När de först grundas, blir stämningen vanligen rätt varm för dem, allmänna uppmärksamheten rigtas på dem, och en hel mängd donationer kommer dem till del. Det ser ut, som om allting borde kunna gå bra. Men det räcker icke så länge. Nya stiftelser grundas och taga den allmänna uppmärksamheten, den allmänna barmhertigheten i anspråk; de gamla stiftelserna trängas dermed i bakgrunden och glömmas. Detta veta stiftelserna. De spara allt hvad sparas kan, de samla allt hvad samlas kan, så länge de veta sig hafva att påräkna en allmännare medkänsla. Under denna goda tid kunna de få rätt många donationer — men huru verkar då förordningen om stämpelafgiften?

Jag känner ganska nära till en viss mild stiftelses affärer och kan med afseende på densamma tala af erfarenhet. Om de donationer, som under årens lopp efter 1894 tillflutit denna stiftelse, i hvarje fall fått vidkännas de afdrag, som lagen om stämpelafgiften bestämmer, skulle det samlade belopp, som under dessa år af sådan anledning frångått stiftelsen, hafva uppgått till 15,601 kronor och 75 öre. Nu frågar jag kammaren: är det värdigt staten att, då en stiftelse upprättats för omhänderagande såsom i detta fall af fattiga obotligt sjuka och vanföra barn, staten långt ifrån att sjelf gifva något anslag dertill, tvärtom tager ifrån hvad varmhjertade gifvare lemna densamma — säger åt dessa: för att I mån hafva rättighet att förbarma er öfver och understödja dessa fattiga små, skolen I betala till mig så och så mycket? Jag måste säga, det är gränslöst upprörande! Åtminstone har jag känt det så, och det skulle mycket förvåna mig, om icke den känslan vore förherrskaende öfverallt, der man verkligen tänker på saken, fixerar tanken på det förhållandet, att staten, *som icke behöfver dessa*

penningar, i kraft af en tom princip minskar varmhjertade människors bidrag till en barmhertig stiftelse genom att tillerkänna sig större eller mindre andelar deraf.

För att bemöta mitt påstående, att det under sådana förhållanden icke kan vara att antaga annat, än att donationernas antal kommer att förminskas, säger utskottet, att det har man ännu icke erfårit. Huru kan utskottet veta det? Jag skall bedja att få erinra kammararen, att en stor del af de donationer, som under de senare åren kommit i dagen, äro gjorda, innan 1894 års förordning kom till och i all synnerhet innan 1894 års här ifrågavarande bestämmelser blifvit kända. De äro icke kända ännu i denna stund. Det är märkvärdigt, huru litet allmänheten har reda på den nya underliga beskattningsform, som genom 1894 års förordning infördes i vår lagstiftning.

Men långt ifrån att gå in på den utskottets uppfattning, att den beskattningen icke spelar någon rol för donationerna, har jag en fullkomligt annan och motsatt erfarenhet. Jag *vet*, att denna beskattning verkar fränstötande å personer, som eljest skulle hafva velat gifva donationer. Jag känner två fall, der vederbörande sagt: jag skulle hafva velat gifva en donation till det eller det ändamålet, men det förefaller mig upprörande att nödgas plikta så och så mycket till staten för att få lemna understöd till den eller den inrättningen; och därför gör jag det icke. Det är också detta, mina herrar, som föranledt min motion; ty jag har lofvat en person, som förklarar, att han med de nuvarande bestämmelserna icke ville göra en annars af honom tilltänkt donation, att göra hvad jag kunde för att få dessa bestämmelser ändrade. Min erfarenhet går således i en annan riktning, än hvad utskottets gör.

Utskottet talar vidare om det olämpliga af att olikhet vid stämpelbeläggning af gåfva förekommer. Men denna olikhet förefinnes redan. Stämpelafgiften är bunden vid en afhandling; men om jag gifver med varm hand, klistrar man icke stämpeln på handen. I sådana fall finnes ingenting att klistra stämpeln på. Med varm hand gifven gåfva blir således stämpelfri.

Om två personer gifva några hundra tusen kronor hvar, den ene med varm hand och den andre genom en afhandling, så blir gåfvan i det ena fallet beskattad, i det andra fallet icke. Då en afhandling åtföljer gåfvan, kommer en dryg beskattning att utkrävas, i andra fallet icke ett öre. Visar icke detta, att en märklig olihet i bestämmelserna i stämpelförfattningen rörande gåfvor redan förefinns? Svaret kan blott bli ett.

Och så, mina herrar, om en person gifver några 100,000 kronor till en anstalt utan att känna till besynnerligheterna i den gällande stämpelförfattningen, och om han lemna fram gåfvoafhandlingen utan att belägga den med stämpel, skulle han bötfällas till dubbla beloppet af hvad stämpelafgiften skall gå till. Om stämpelafgiften skulle gå till ett belopp af 6,000 kronor, får han således böta 12,000 kr.! Hvarför? jo, därför att han tillåtit sig den förskräckliga gerningen att gifva ett stort belopp till en from stiftelse — ty det är ju den grundläggande handlingen. Det är märkvärdiga förhållanden, hvaruti en god,

Ändringar i
stämpelförord-
ningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)

*Ändringar i
stämpelförord-
ningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

varmhjärtad människa kan råka utan att ana det. Han har icke tänkt sig, att han skulle kunna begå ett lagbrott, när han blott gjorde en god gerning, en utomordentligt god gerning; men icke för ty får han, i kraft af nu gällande lagstiftning, erära, att han gjort det; och för hvad han gjort eller, rättare, icke gjort får han böta ett belopp, som mångfaldiga gånger öfverträffar det högsta bötesbelopp, som finnes bestämdt i strafflagen.

På ännu en sak ber jag att få fästa kammarens uppmärksamhet. Det är nemligen ganska vanligt, att personer, som göra donationer till fromma stiftelser, bestämma, att räntan af donationen skall tillfalla den eller den gamla tjenarinnan eller vännen under dessas lifstid. Och praxis är sådan, att dessa donatorer vanligen alltid bestämma räntan högre, än hvad enligt gällande räntefot utfaller å det gifna beloppet. En stiftelse anser sig emellertid icke hafva rätt att vägra mottaga en sådan donation, derest man blott kan beräkna, att man genom bidrag från kapitalet kan uppfylla de räntebestämmelser, som donator gifvit, utan att riskera, att kapitalet blir slut. Ställes räntan så högt, att man riskerar, att äfven kapitalet under lifräntetagarens antagliga återstående lifstid kan komma att på sagda sätt gå åt, svarar man ju nej; — men annars säger man tacksamt ja, i tro, att alltid något blir öfver. Och det kan ju hända, att så sker. Men staten beräknar sin stämpelafgift efter donationens nominella belopp; och så inträffar, att den beskattar de fromma stiftelserna icke blott lika mycket som enskilda gåfvotagare, hvilka stå i aflägsnare släktskapsförhållande till donator, enligt bestämmelserna i stämpelafgiftsförfattningen, utan vida mera, kanske dubbelt mera, än den egentligen bort taga, om man nu också medgifver, att de nu fastställda beloppen skulle vara de rätta.

Jag vågar påstå, att de för handen varande förhållanden icke äro tillfredsställande och att det är ganska mycket af behovet påkalladt att ändra dem. Det är derom jag tillåtit mig väcka förslag. Men då nu utskottets ordförande förklarar, att det för utskottet mest fränstötande i förslaget skulle vara den punkt, hvarigenom skulle åvägbringas viss olikhet i beskattningen på fast egendom vid lagfart, har jag ingenting emot att draga mig tillbaka från den positionen. Min medgörlighet i den punkten har jag redan i motionen antydt. Jag skall således inskränka mig till att yrka bifall till den af grefve Hamilton afgifna reservationen.

Herr Cavalli: Det är icke angenämt att efter ett sådant anförande, som den siste talarens, nödgas återföra kammaren till hvad det nu egentligen gäller, nemligen en enkel skattefråga. Då jag dock nödgas göra detta, är jag öfvertygad om, att kammaren ingalunda skall finna hvad jag kan hafva att säga vara så intressant, som den siste ärade talarens yttrande, men det kan icke fela — och den siste ärade talaren skall säkerligen bäst inse det sjelf — att hans anförande måste väcka gensagor, och gensagor af flerahanda slag. Så har han bland annat talat om, att i händelse en stiftelse, som han väl känner och hvars välgörande syfte jag är den förste att erkänna, fått betala stämpel för vissa, redan erhållna donationer, skulle den hafva fått

erlägga omkring 15,000 kronor. Det lät, som om stiftelsen lyckats undaudraga sig detta, men det hade varit bättre, om motionären talat fullt ut och således redogjort för det sätt, hvarpå med nu gällande bestämmelser något dylikt kunnat utan att bryta mot lagen ega rum.

Han har vidare framhållit, att de konsekvenser, hvarom bevillningsutskottet talar, icke äro i stämpelförordningen särdeles väl iakttagna, och han anförde såsom bevis derpå, att enligt första artikeln frihet förekomme i åtskilliga fall från stämpel, medan enligt den andra stämpelfrihet icke förekomme. Men han underlät att redogöra för rubrikerna till dessa båda artiklar, som handla om helt olika saker. Den första artikeln gäller stämpel till *statsmyndigheternas* expeditioner och den andra stämpel till *enskilda* handlingar. Det ligger ju i öppen dag att olika bestämmelser måste gälla i dessa hänseenden. Jag talar icke om att kronan är fri från stämpel, ty det är ju likgiltigt, om kronan betalar till sig sjelf eller icke, men det är klart, att helt andra bestämmelser måste gälla myndigheters utgående expeditioner än enskilda handlingar, till hvilka sistnämnda handlingar, rörande donationer till fromma stiftelser, höra.

Den ärade talaren sökte — och jag föreställer mig äfven, att han ansåg sig deri hafva lyckats — framställa bevis för det upprörande behandlingssätt, som en from stiftelse, med bibehållande af bestämmelserna i nu gällande stämpelförordning, vore underkastad derigenom att den skulle erlägga stämpelafgift för en donation. Men det är så långt ifrån, att detta är riktigt, att just motsatsen eger rum. Ett bifall till motionen skulle nemligen medföra ett resultat, som jag lättast åskådliggör genom ett exempel. En person dör och efterlemnar en ringa förmögenhet, låtom oss säga 10,000 kronor. Utaf detta förordnar han, att en del, t. ex. hälften, skall gå till den efterlevande hustrun och återstoden till en inrättning, som den ärade motionären icke bestrider, att den är en from stiftelse, nemligen allmänna barnhuset. Under förutsättning af bifall till motionen kommer nu enkan att för sitt lilla arf af 5,000 kronor få betala stämpel, under det att allmänna barnhusinrättningen varder fri derifrån, och denna inrättning har dock, efter hvad som inhemtats af statsrevisorernas senast afgifna berättelse, enligt bokslutet kontanta medel till belopp af 59,092 kronor 77 öre, utlånta medel 3,593,105 kronor 90 öre, fordringar 49,234 kronor 76 öre, fastigheter till värde af 2,103,841 kronor 68 öre samt lös egendom beräknad till 141,166 kronor 98 öre, tillhoppa i rundt tal 5,946,000 kronor. Kan någon säga, att detta är rättvist? Nej! Men man säger, att skatten kan trots detta efterskänkas. Ja, det kan ske, men icke är det derföre rättvist. Det är för resten vid all skatt af detta slag att ihågkomma, att staten inträder såsom samarfvinge med den, som får ärftva en afiden person, och att det arf, som tillfaller arfvingen eller den som får donationen, framträder, först sedan staten fått sitt.

Den ärade talaren sökte vidare framhålla, hvilken orättvisa som skulle ligga deri, att donationer, som gäfves till bland annat religiösa ändamål, blefve stämpelbelagda. Men jag vågar vädja till den ärade talaren sjelf, huruvida han skulle finna det lämpligt, att i händelse

Ändringar i
stämpelförord-
ningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts)

*Ändringar i
stämpelförord-
ningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

en rik man donerade ett eller annat hundratusental kronor till exempelvis ett sällskap, som hade till uppgift att befrämja den katolska läran här i landet, denna donation skulle vara stämpelfri? Att detta är ett religiöst ändamål kan icke bestridas, och enligt hans förslag måste hvarje donation, gifven till ett religiöst ändamål, vara fri från stämpel. Jag vill äfven mot den ärade talarens motivering, att det är staten ovärdigt att fråntaga fromma stiftelser icke obetydliga delar af de gåfvor, som enskilda skänkt dem, i synnerhet som omförmälda stiftelser på ett erkännansvärdt sätt fylde sin uppgift, framhålla, att därför att stiftelserna väl fylla sin uppgift det icke deraf följer, att sjelfva deras uppgift är lika värd erkännande, och jag har redan anfört exempel härpå.

Den ärade motionären framhöll än vidare, att gåfvor icke inflöte till välgörande ändamål på grund af förordningen om stämpel för dessa gåfvor, och han förklarade sig känna exempel härpå. Det är ju möjligt, men då den ärade talaren af det förhållande, att underlåtenhet att belägga en gåfvoafhandling med stämpel är belagd med bötesstraff, drog den slutsatsen, att det är sjelfva gifvandet, som konstituerar den brottsliga handlingen, så tror jag, att han kan frångå den ståndpunkten, ty af hans påstående följer sådana konsekvenser som att utställandet af en vaxel är belagdt med straff och icke underlåtenheten att belägga den med stämpel.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, men ett par ord vill jag dock tillägga.

Det har med afseende å arfsskatten framhållits, att förordningen derom gjorde det svårt för domare att veta, huruvida stämpel skulle åsättas eller icke, och att han derigenom skulle vid många tillfällen komma i den obehagliga belägenhet, att i tvifvelaktiga fall nödgas affordra ett stämpelbelopp, om hvars berättigande han icke var fullt på det klara. Det kan ju vara möjligt, men hvad som är säkert är, att om sådana fall förekommit förut, så har man genom att insätta det nu ifrågakvarande momentet i stämpelförordningen ökat deras antal, ty det är mycket ofta oklart hvad som menas med en "from stiftelse". Motionären har nu slagit till reträtt från motionen och öfvergått till det förslag, som innefattas i en betänkandet vidfogad reservation af greve Hamilton, och yrkat bifall till denna, som afser att ställa fromma stiftelser i samma ställning, som arfvingar i första klassen, d. v. s. med den lägsta skattesatsen; och man har sagt, att man derigenom så mycket som möjligt ansluter sig till hvad som före år 1894 var fallet. Jag erinrar dock att före år 1894 funnos två klasser och dessa båda klasser har man nu slagit tillsammans till en. Det torde därför blifva svårt för den siste ärade talaren, som förebrädde gällande förordning för inkonsequens, att påvisa, att man nu genom bifall till hans yrkande vinner i konsekvens. Tvärtom, man aflägsnar sig från konsekvensen. Jag beder att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Asker: Då jag vid 1894 års riksdag uttalade mig mot stämpelskatt för arf i den form, frågan då förelåg, torde det icke förefalla någon underligt, att jag nu ställer mig på deras sida, som

vilja göra denna skatt så lindrig som möjligt särskildt i fråga om sådana donationer, som i de föreliggande motionerna afses. Jag kan nemligen för min del icke finna, att staten bör taga skatt af ett testamente till exempelvis en kyrka eller en läroverksbyggnad till högre belopp, än som utgår för den andel i ett bo, som genom arf eller testamente tillfaller bröstarfvinge. Den inkonsequens, för hvilken utskottet varnar, tror jag man kan taga ganska lugnt och trösta både utskottet och sig sjelf med den gamla, kända satsen: "det gifves ingen regel utan undantag".

Utskottet säger visserligen i slutet af sitt betänkande, att "utskottet icke kan underlåta att påpeka svårigheten att bestämma, hvilka inrättningar borde komma i åtnjutande af en eventuel lindring i stämpelskatten, för undvikande deraf att äfven inrättningar, hvilka i intet afseende kunna likställas med fromma stiftelser, blifva delaktiga deraf"; men då jag anser denna svårighet undanröjd genom den af grefve Hamilton vid betänkandet fogade reservation, tvekar jag för min del icke att, med åberopande af de i reservationen och af mig nu anförda skäl, värdsamt yrka afslag å bevillningsutskottets föreliggande betänkande och bifall till den af grefve Hamilton afgifna reservationen.

Herr Leman: Det torde allmänt erkännas, att det är synnerligen svårt att affatta en skattelag samt särskildt att rätt afpassa skattesatserna uti en sådan lag som en stämpelförordning. Det är därför icke underligt, att tidt och ofta komma anmärkningar mot en sådan lag särskildt i sådana punkter, der den, som skrivit lagen, antingen varit inkonsequent eller ock icke förstått att hålla lagen sådan, att dess föreskrifter drabba på ett rättvist och lämpligt sätt. Om någonstades i nu gällande stämpelförordning finnas punkter, som äro behäftade med inkonsequenser och orättvisor, så är det i afseende å gifvor, och jag skall tillåta mig helt kort påvisa detta med några exempel.

Lagen stadgar i fråga om gifva af fast egendom, "att afhandling derom skall, då den för lagfart företes, förses med stämpel af 60 öre, då egendom gifvits till skyldeman i rätt nedstigande led, och i annat fall 1 krona 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af värdet". Om alltså en far gifver sin son en fast egendom af 100,000 kronors värde, skall gifvobrefvet, *när det företes för lagfart* beläggas med 60 öre för hvarje 100 kronor af fastighetens värde. Stämpeln är således lika stor som den stämpel, hvilken enskild person har att erlagga då han söker lagfart å fastighet, som han köpt eller tillbytt sig. Staten tager alltså vid sådant förhållande endast sedvanlig inregistrerings- eller lagfartsstämpel, men icke ett enda öre för *gifvan*. Om nu samma far gifver en annan son ett kontant belopp af 100,000 kronor och gifvotagaren för detta belopp köper en fastighet, så tager staten, ifall gifvobref upprättats först, 600 kronor för gifvan och sedan ytterligare 600 kronor för lagfart af den inköpta fastigheten. Lika inkonsequent är stämpelförordningen beträffande stämpel å gifva, som lemnas till person, hvilken icke är afkomling till gifvaren. För gifva af fastighet

*Ändringar i
stämpelförord-
ningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

Änäringar i stämpelförordningen i fråga om s. k. fromma stiftelser. är stämpeln 1 krona 60 öre pr 100 kronor och då 60 öre pr 100 kronor afgå såsom lagfartsstämpel, blifver sjelfva *gåfvoskatten* en krona, då deremot samma skatt för gåfva af lös egendom blifver 1 krona 60 öre.

(Forts.)

Tillser man nu vidare huruledes gåfva af lös egendom stämpelbelägges, så skall man finna, att då afhandling om gåfvan upprättas, så tager staten gåfvoskatt, men att då deremot afhandling icke upprättas, så är gåfvan skattefri. Angående stämpel å gåfva af lös egendom stadgas nemligen: "*Afhandling* derom skall vid utgifvandet förses med stämpel till nedannämnda belopp: då egendomen gifvits till skyldeman i rätt nedstigande led: 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde; samt i annat fall 1 krona 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde". Här anförda stadgande är emellertid, såsom lätt kan inses, föga effektivt och föga inbringande för statskassan, ty i allmänhet lemnas gåfvor med varm hand, utan att gåfvobref upprättas, och i dessa fall tager och får staten ingen gåfvoskatt. Endast i de undantagsfall, att gåfvan lemnas till någon institution eller from stiftelse, eller ock särskilda vilkor fästas vid gåfvor, upprättas afhandling, å hvilken staten lägger skatt.

Några få ur verkligheten hemtade exempel torde kunna belysa stämpelförordningens verkliga innebörd. För någon tid sedan hände, att en rik man i min hemort lemnade en fattig enka en gåfva af 10,000 kronor med vilkor, att hon skulle under sin lifstid åtnjuta räntan, hvaremot hennes dotter skulle efter modrens fränfalle erhålla kapitalet. Då man sade honom, att gåfvobrevet skulle beläggas med 160 kronor i stämpel, blef han naturligtvis högst förvånad. "Skall jag betala 160 kronor för att jag hjälper en fattig enka", frågade han. "Ja", sade man, "sådan är lagen, men hade ni icke gjort vilkoret, att räntan skulle tillfalla modern och kapitalet barnen, samt gåfvobref alltså icke hade behöft upprättas, så hade ni sluppit betala. Samtidigt gaf samme man en annan person ett briljantsmycke, värdt omkring 10,000 kronor. Det var en lyxsak, men för den gåfvan betalades ingen stämpel. En annan rik man gaf med varm hand hvar och en af sina många syskonbarn ett belopp af 100,000 kronor i penningar och löpande värdehandlingar. Som gåfvan lemnats med varm hand, utan att afhandling eller gåfvobref derom upprättades, så var gåfvan stämpelfri. Alla dessa hundratals gåfvor, som lemnas man och man emellan, gå alltså skattefria, men endast de gåfvor, som gifvas till allmännyttiga och välgörande ändamål, måste beläggas med stämpel. Kan detta vara konsekvent och rätt? Jag tror det icke!

Det finnes vidare en sorts afhandlingar, som aldrig beläggas med stämpel, ehuru jag tror, att, om man vore noga, de borde stämpelbeläggas, och det är de mångfaldiga listor, på hvilka personer förbinda sig att till något visst ändamål eller till någon viss person lemna så och så stort belopp, men naturligtvis faller det ingen in, att dessa listor skola beläggas med stämpel. Af det anförda torde kammaren finna, att stämpelförordningens stadganden angående gåfva drabba enormt ojemnt. Den rike mannen, som med varm hand gaf sina syskonbarn en stor förmögenhet, hade ingen skyldighet att erlagga

gåfvoskatt. Hade han deremot gifvit samma förmögenhet till någon from stiftelse, t. ex. till Sofiahemmet eller Eugeniahemmet, samt derom utfärdat gåfvobref, så hade han betungats med en betydlig utgift för stämpel å gåfvobrefvet. Jag tillåter mig i detta sammanhang att fästa kammarens uppmärksamhet derå, att, enligt gällande förordning, är det *gifvaren*, men icke gåfvotagaren, som skall drabbas af gåfvoskatten. Om man frågar en i stämpelförordningens irrgångar icke hemmastadd person: tycker ni att det är rimligt att, om en person lemnar en gåfva, staten af honom skall taga en extra beskattning, så tror jag, att hvar och en, som låter leda sig endast af sitt sunda, naturliga förstånd, skall svara, att det är ytterst orimligt.

För min del skulle jag helst vilja taga bort all lagstiftning om beskattning å gåfva, men då förslag härom nu icke föreligger, inskränker jag mig till att yrka bifall till grefve Hamiltons reservation.

Herr Wieselgren: Jag skall endast bedja att få gifva en upplysning.

Den ärade ordföranden i bevillningsutskottet förutsatte, att då jag sade, att om alla de gåfvor, som under dessa sista fem åren gifvits till en viss stiftelse, blifvit beskattade efter stämpelförordningen, skulle beloppet hafva uppgått till 15,601 kronor, detta skulle betyda att vederbörande funnit något sätt att undgå lydaktighet för förordningen. Så har dock icke varit fallet; men åtskilliga af donatorerna hafva sjelfva betalat skatten, därför att de tyckt det vara orimligt, att barmhertighetsinrättningarna skulle få vidkännas afdrag på de gifna summorna. Detta är ju likväl något, som alldeles icke förändrar karakteren af lagens bestämmelse, och afdragen skulle hafva gjorts, derest icke vederbörande sterbhusdelegare handlat så nobelt som i åtskilliga af dessa fall verkligen skett.

Jag skall icke tillåta mig att upptaga kammarens tid med att ingå i någon granskning af den ärade ordförandens argument i annat än ett fall, då han nemligen påpekade det orimliga uti att en fattig enka skulle få betala en afgift för sitt lilla arf, under det den rika allmänna barnhusinrättningen skulle slippa betala något för sin halfpart af ett fingeradt doneradt belopp. Det kan göra ett visst intryck att på ena sidan se en fattig enka och på den andra en rik inrättning. Men jag vill erinra om hvad jag tillåtit mig påpeka rörande samhällsintresset och dess betydelse för samhället. Nog är det ett större samhällsintresse att allmänna barnhusinrättningen upprätthålles, än att en fattig enka får 5,000 kronor. Dessutom skall jag taga mig friheten fästa uppmärksamheten på, att man får icke endast tänka på allmänna barnhusinrättningens stora inkomster, utan äfven på dess stora utgifter. Detta är en sida af saken, som är ganska beaktansvärd och som gör, att förhållandena kanske icke äro fullt så upprifvande, som den ärade talaren ville låta dem synas vara.

Herr af Burén: Jag anhåller att få återtaga mitt yrkande och förena mig med dem, som yrkat bifall till grefve Hamiltons reservation; men jag säger, att "härtill är jag nödd och tvungen".

*Ändringar i
stämpelförord-
ningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

Ändring i
stämpelförord-
ningen i
fråga om s. k.
framma
stiftelser.
(Forts.)

Herr Cavalli: Jag skall icke bedja att få återtaga mitt yrkande. Jag skall tvärtom bedja att få vidhålla hvad jag en gång sagt.

När den ärade motionären söker vrida skälen ur min hand med en granskning af de jemförelser, jag gjort, upptager han den om allmänna barnhusinrättningen och arfvingarna i ett litet bo, men han förbigick, helt säkert med flit, den andra jemförelsen jag gjorde, nemligen om donationer till ett ändamål, som visserligen faller under både den af honom och reservanten föreslagna bestämmelsen, men som icke för vårt land är af något samhällsintresse; det gälde donation till en katolsk propaganda. En sådan gåfva är efter motionärens förslag stämpelfri och efter reservantens belagd med lägre stämpel. Och detta skulle således herr Wieselgren vilja främja!

Den ärade motionären har dessutom sagt, att då vi antogo stämpelförordningen år 1894, gjorde vi det med det tysta förbehållet att vidtaga ändringar så snart vi kunde. För min del beder jag att bestämdt få protestera deremot; och hvilket än utfallet blir i denna fråga, är jag öfvertygad, att icke många af dem, som deltog i detta beslut, skola instämma i herr Wieselgrens berörda uttalande.

Herr Wieselgren: Med hänsyn till herr utskottsordförändens protest anser jag mig böra meddela, att jag sjelf var med vid riksdagen 1894, att jag icke ville vara med om att "söndertrasa" det då framlagda författningsförslaget, hvarför jag röstade för det, men att jag icke förty ansåg, att det var behäftadt med brister i åtskilliga punkter, hvilka brister borde, sedan de af erfarenheten styrkts, snarast möjligt partielt afhjelpas.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner örst på bifall till hvad utskottet i föreliggande betänkande hemställt samt vidare derpå, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den af grefve Hamilton vid betänkandet afgifna reservation; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr Cavalli begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och antager

det förslag, som innefattas i den af grefve Hamilton vid betänkandet afgifna reservation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—45;

Nej—78.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 3 och 6 innevarande mars bordlagda betänkande n:o 12, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i fråga om arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom.

Om ändring af sättet för arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom.

Friherre Klingspor: Jag har i år väckt en motion, som berör stämpelförordningen. Förra året, då en likartad motion var före, fastän af större omfattning, uttalades från flere håll missnöje med stämpelförordningens föreskrifter i flera afseenden. Emellertid voro tankarne delade i fråga om omfattningen af samma motion, men deremot ansågo de flesta, som yttrade sig i denna sak, att hvad arfsskatten och dess utgående beträffade ställes fideikommissarierna i en särdeles ogynsam ställning. Med anledning af detta har jag till denna Riksdag inkommit med en motion i afsigt icke att rubba arfsskattebeloppet efter de grunder, som nu gälla, men väl att utgåendet af denna arfsskatt skulle komma att ske på ett sätt, som för fideikommissarien vore mindre betungande än nu är förhållandet. I § 17 af nu gällande stämpelförordning står det taladt om nyttjande- och brukningsrätten och efter hvilka grunder stämpelafgiften skall beräknas för den som har en sådan rätt. Vidare står det särskilda bestämmelser för eganderätten. Naturligtvis borde väl fideikommissen inrangeras under brukningsrätten, eftersom innehafvaren af dem endast har att använda den årliga inkomsten och hans besittningsrätt till fideikommisset i vissa fall är beroende af hans lifstid, men äfven i vissa fall beroende på förvaltningssättet och andra omständigheter. Att den, som tillträder ett fideikommiss, skall betala en skatt lämpad efter brukningsrätten och icke efter eganderätten borde väl få anses vara riktigt, men så är icke förhållandet. — Fideikommissarien intager härvidlag en undantagsställning. Han skall drabbas af samma höga afgift som om han vore egare till fideikommisset. Då framträder den omständigheten, att fideikommissarien, som vi ju kunna antaga icke vara så nära slägt med den förre innehafvaren af fideikommisset, får betala, utom lagfartsstämpel, ända till 6 procent af taxeringsvärdet. Det händer ganska ofta, att en fideikommissarie, som tillträder egendomen, icke innehar annan tillgång än den, som fideikommisset kommer att tillföra honom. Han har ingen kredit, därför att hans besittning af egendomen är beroende på hans lifstid och andra förhållanden. Han måste sålunda, för att anskaffa det belopp, som erfordras, vända sig

Om ändring af sättet för arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom.
(Forts.)

kanske till ett lifförsäkringsbolag, om han icke är för gammal, eller också betunga sig med lån af personer, som, då de ju löpa risken att förlora det hela, måste för honom föreskrifva mycket hårda vilkor, om de lemna honom de medel han begärt.

Under sådana förhållanden kan man väl säga, att en sådan fideikommissarie står i en mycket svårare ställning än andra egendomsinnehafvare. Utgörandet af denna höga arfsskatt, som faller på honom och som väl för honom måste vara orimlig, och äfven andra stora ekonomiska svårigheter, som stå i förbindelse med emottagandet och uppsättandet af ett större jordbruk, bidraga mången gång till hans ruin.

Då denna del af frågan behandlades i bevillningsutskottet förra året, yttrade bevillningsutskottets majoritet följande:

“Då det emellertid kunde inträffa, att fideikommissarie saknade medel att inom den för lagfarten bestämda tid betala den stadgade stämpelafgiften, ifrågasatte utskottet, huruvida icke anstånd med stämpelafgiftens erläggande kunde beviljas, dock mot säkerhet i inteckning eller på annat för tillvaratagandet af statens rätt betryggande sätt, men utskottet ansåg sig sakna tillräcklig anledning att i den form, hvari frågan då förelåg, derom framställa något förslag.”

Med stöd af detta yttrande är det som jag framställt ett bestämdt förslag i samma syfte, som utskottets majoritet då yttrade sig. Nu har utskottet funnit anledning att afslå detta, och naturligtvis ligger hufvudgrunden härtill deruti, att man icke vill göra något afsteg ifrån tillämpningen af en arfsskatt, som dock ifrån flere håll blifvit öfverklagad. Nu vill icke utskottet höra talas om att fördela denna skatt på flere år. Jag skall i detta afseende be att få beröra hvad utskottet säger i sin motivering.

Utskottet talar då först om att det icke kan finna annat än att den grund, efter hvilken arfsskatten beräknas, är principiellt riktig, och vidare säger utskottet att det är en på rättvis grund fotad skatt. Sålunda anser utskottet denna skatt vara i princip riktig och fotad på en rättvis grund. Jag vill dock nämna, att det råder olika meningar om denna principiella riktighet och om skatten hvilat på rättvisa grunder.

Enligt mitt förmenande är den icke principiellt riktig och hvilat icke på rättvisa grunder, och jag har stöd för denna min uppfattning uti andra nu gällande förordningar i detta afseende, i ty att t. ex. den danska lagen härom, som jag i dag fått mig tillsänd, fullkomligt öfverensstämmer med de framställningar i hufvudsak, som jag gjort. I den danska förordningen förekommer i hufvudsak samma motivering, som jag framställt. Det säges nemligen deruti, att, med anledning af att arftagaren till fideikommiss har ganska många svårigheter att vidkännas, då han icke har full dispositionsrätt öfver egendom och kapitaler, och ofta behöfver vid tillrådet göra påkostningar på egendomarne, som icke alltid ersättas honom eller hans arfvingar samt med dessa besittningar ofta stora “Byrder” äro förbundna, så är det orimligt att skatten skall utgå på en gång.

Skatten beräknas på samma sätt, som enligt gällande arfslag,

hvilken i Danmark är någorlunda lika med vår i afseende å maximitbeloppen. Der är vidare förordnadt, att den afgift, som anses till betalning förfallen, får erläggas under en tidrymd af 5 år med en femtedel årligen. Det är sålunda detsamma, som jag intagit i min motivering, att nemligen denna skatt skall kunna utgå under loppet af högst 5 år. — Vidare står det i den danska lagen, något som äfven förekommer i min framställning, att nemligen, om fideikommissarien affider under tiden, de femtedelar, som återstå att erlägga af skatten, skola efterskänkas, därför att då inträder en ny fideikommissarie, och denne får ju erlägga sin betalning för egendomen. Den svenska arfsskatten är högre än den danska, ty enligt den danska lagen äro bröstarfvingar befriade från denna skatt. Den danska lagen öfverensstämmer med den svenska lagen, då det är fråga om mera aflägsna släktingar. Denna fördelning gäller äfven för fideikommitteradt kapital, så att äfven i fråga derom utgår skatten icke på en gång, utan under loppet af 5 år.

Då Danmark, som har flera fideikommiss än Sverige, har kunnat i sin lagstiftning införa detta, måtte det väl motväga det hastverk, kan jag säga, som ligger i stämpelförordningen af år 1894. Jag kallar det för ett hastverk, och jag tror mig hafva tillräcklig grund härför i de uttalanden, som gjorts angående tillämpningen af denna förordning, och den nyss skeddä vöteringen har gifvit ett stöd för den uppfattning, att stämpelförordningen är mycket illa afvägd i många afseenden.

Jag hade helst önskat en revision af hela förordningen hellre än taga den delvis, men det hade dervid mött så stora svårigheter, hvarför man får försöka att taga hvad man kan få och göra så godt man kan.

I sin motivering säger utskottet:

“äfven om en fideikommissarie dör strax efter det han tillträd fideikommisset, hans sterbhusdelegare ega rätt att sitta kvar i egendomen och uppbära afkastning af densamma under två år, räknadt från fideikommissariens tillträde. Om ock en tillträdande fideikommissarie på grund af aflägsen släktskap med arflåtaren har att erlägga arfsskatt efter det högsta utgående procenttalet, eller 6 procent af egendomens taxeringsvärde, torde sålunda näppeligen något fall inträffa, då denna skatt icke blifver honom eller hans sterbhusdelegare ersatt genom fideikommissets afkastning under de närmast följande två åren.“

Jag vill icke påstå, att detta är korrekt. Han skall således betala arfsskatt efter det högsta utgående procenttalet, eller 6 procent af egendomens taxeringsvärde, men dertill kommer lagfartskostnaden. Jag vill se, huru en fideikommissarie skall kunna taga sig fram, då han får betala ett belopp, som går till öfver 6 procent, kanske till 7 procent, om han dessutom skall underhålla egendomen och sjelf lefva derpå. Hvad har han då att lefva på? Jag vågar således påstå, att utskottets uppfattning härvidlag icke är korrekt för sådana fall jag angifvit. Svårigheterna äro icke så stora, då bröstarfvinge tillträder egendomen. Beloppet blir då icke så stort, att det icke under 2 år

Om ändring af sätet för arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom.
(Forts.)

finnes utsigt att han kan betala det. Skrifver man till Kongl. Maj:t, så har ju Kongl. Maj:t öppet att göra skilnad mellan de olika lederna. Kongl. Maj:t kan då bestämma, huruvida fördelning får ske endast då arfsskatten går utöfver det lägsta beloppet. Skrifvelsen innehåller ingen bestämmelse, som skulle förhindra Kongl. Maj:t att säga, i hvad mån framställningen skulle kunna tillmötesgås eller icke.

Vidare säger bevillningsutskottet, såsom skäl emot den ifrågasatta skrifvelsen, att skattens upptagande skulle derigenom öfverflyttas från domstol till administrativ myndighet. Det är riktigt, det kan icke blifva en stämpelskatt. Men hvad gör det, endast staten får beloppet, om detta utgår som stämpelskatt eller i form af annan skatt. Det är ju en obetydlighet, om beloppet går ut under den ena eller den andra formen.

Jag tror således, att hela den motivering, på hvilken utskottet grundar sitt påstående, mera är baserad på ömtålighet om förordningen, att icke vilja röra vid de bestående förhållandena, och äfven på ett slags oginhet emot fideikommissarierna.

Att jag i min reservation använt en längre motivering beror derpå, att denna motivering är det förslag, hvartill afdelningen kommit. Detta är också förklaringen till hvarför densamma är hällen i en så moderat form. Den är icke så positiv, som om jag skulle skrivit den direkt, ty den utgör den ståndpunkt, på hvilken utskottet stod förra året i den del af denna fråga, som då var före.

Jag ber därför, med anledning af hvad jag sagt, få hemställa, att kammaren behagade afslå utskottets framställning och bifalla den af mig i frågan afgifna reservationen, som innehåller: "Att Riksdagen måtte i skrifvelse till Konungen anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga under ompröfning, huruvida den arfsskatt, som i form af stämpelafgift nu uttages från fideikommitterad egendom, kunde, på af fideikommissarie derom framställd begäran, få på för staten betryggande vilkor under annan form utgöras såsom en under flera år utgående afgift, i ändamål att för en tillträdande fideikommissarie underlätta arfsskattens utbetalande, samt för den händelse Kongl. Maj:t funne sådant vara möjligt och lämpligt, i sådant syfte till Riksdagen framlägga förslag."

Herr Cavalli: Den siste ärade talaren var på förhand säker om sin seger och såg ett godt järkecken dertill i den votering, som hölls i en föregående fråga. Jag betvivlar icke, att han skall segra i denna punkt, men han får ursäkta mig, om jag ett ögonblick försöker att kämpa med honom om segerns frukter.

Han tillkännagaf, att anledningen dertill, att reservationen var affattad i så moderat form, icke berodde på honom, utan på utskottsafdelningen. Jag vet icke, om det från hans sida var sagdt som ett beröm eller ett klander, att formen var moderat, men moderationen räckte icke så långt som till dem, hvilka haft uppdrag att utarbete denna stämpelförordning. Han sade nemligen rent ut och utan moderation hvad han tänkte om denna förordning, och att detta omdöme icke var fördelaktigt, det hörde kammarens ledamöter.

Motionären tillkännagaf, att hans mål egentligen var en revision

af hela förordningen. Men då man icke kan ernå detta, bör man taga hvad man kan få och gå framåt med små steg. Jag vet icke, om den ärade motionären tillhörde dem, som röstade för denna förordning, då den kom till under tysta förbehåll, men det tyckes så.

Det är att fästa uppmärksamheten vid, att den ärade motionären i år gjort en ändring i sitt förslag emot i fjor. Han förklarade nemligen då, att han ville hafva en nedsättning i den arfsskatt, som pålägges fideikommissarierna, men i år säger han sig vilja endast förändra sättet för skattens uttagande. Det är dock icke så helt dermed, ty han synes glömma, att han föreslår, att skatten skall utgå under vissa år och att, om fideikommissarien under tiden aflider, de återstående delarne af skatten skulle efterskänkas. Det lär väl icke kunna förnekas, och det måste äfven den ärade motionären medgifva, att detta är en ändring i sjelfva skatten, och nog står han på samma ståndpunkt i denna del af frågan, i år som i fjor. Men om han sålunda härtinnan icke ändrat ståndpunkt, så gör han det för visso i fråga om omfånget och vidden af förslaget. Ty i fjor ville han, att arfsskatten i allmänhet skulle minskas, men i år har han glömt arfsskatten för annan egendom än fideikommitterad.

Han har sagt och säger, att man får taga små steg för att vinna någonting. Han har valt ut det, der han önskar, att lindringen helst genomföres. Han sade, att bevillningsutskottets vidblifvande af den ståndpunkten att tillstyrka bibehållandet af nu gällande förordning berodde delvis på en viss ogenhet emot fideikommissarierna. Så är icke förhållandet, utan det beror derpå, att utskottet haft svårt att inse, i hvad mån en fideikommissarie är mera i behof af en skattelindring än andra personer. Jo, säger motionären, det beror derpå, att fideikommissarien endast har nyttjanderätt till egendomen, under det annan, som förvärfvar egendom, erhåller eganderätt till densamma. Det är dock alldeles origtigt att tala om nyttjanderätten i fråga om en fideikommissaries rätt till sitt fideikommiss. Om en person innehar nyttjanderätt till fast egendom, skall han nemligen erlagga arrende eller annan afgäld, men derifrån är fideikommissarien befriad. Och än vidare veta vi, att fideikommissarien har en helt annan dispositionsrätt öfver fideikommisset än en arrendator öfver den egendom, han innehar. Den förre kan nedhugga all den skog, som finnes på egendomen, och besittningstagandet af ett fideikommiss gäller icke endast en kort, bestämd tid, utan rätten till fideikommiss gäller under hela lifstiden och går från föräldrar till barn efter en bestämmelse för alla tider. Detta måtte väl vara skilnad. Om dock rätten till ett fideikommiss i någon mån skiljer sig från eganderätten, därför att man i senare fallet kan utan vidare inteckna och sälja egendomen, så måste väl i skattelagstiftningen fideikommissrätten falla under samma bestämmelser, som gälla eganderätten, så vidt man öfver hufvud taget vill vara konsekvent och göra rättvisa.

Jag vet utgången af denna diskussion. Det är icke mycket värdt att uppehålla tiden. Det torde dock, med hänsyn till det förslag, som motionären framställt, böra påpekas ett par omständigheter. Han ifrågasätter, att arfsskatten för fideikommiss skall i form af stämpel-

Om ändring af sättet för arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom.
(Forts.)

Om ändring af sättet för arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom.
(Forts.)

skatt upphöra och i stället utgå i form af en afgift, i det att fideikommissarien, derest han sådant önskade, skulle få utgöra arfsskatten under en följd af år. Har motionären eller någon gjort klart för sig, huru detta skall tillgå? Förfaringssättet är väl tänkt ungefärligen så: Då bouppteckningen inkommit till vederbörande domstol, i vanliga fall hofrätten, skulle fideikommissarien der anmäla, att han icke ville betala stämpelskatt, utan en årlig afgift. Denna ansökan skulle förmodligen remitteras till kronofogde och häradskrifvare, hvilka skulle debitera och redovisa denna afgift. Arfsskatten skulle således utgå på två olika sätt, det ena för vanliga dödliga, då arfsskatt upptages af domstolarna, och det andra för fideikommissarier, då skatten skulle utgå med en viss årlig afgift och upptagas af administrativ myndighet. Om man antager detta förslag, har man således fullständigt förändrat naturen af denna skatt, och man har dessutom gjort den oklar och oviss, men man har gjort ännu mera, åtminstone om den i reservationen upptagna motiveringen skall vara grundläggande för Riksdagens skrifvelse. I motiveringen föreslås nemligen, att staten skall i fideikommisset beredas säkerhet för skattens utbekommande. Detta förutsätter lagstiftning jemväl på det civilrättsliga området, då man tillskapar en ny förmånsrätt.

Den ärade motionären sade här i kammaren för några dagar sedan, beträffande en då i fråga varande lagstiftning, att den var beroende på initiativ, som föranledde till oklara beslut. Jag tillåter mig till honom ställa den hemställan och äfven till dem, som vilja biträda hans förslag, om icke den satsen just i det förslag till Riksdagens skrifvelse, som han framlagt, finner sin tillämpning. För min del tror jag detta. Jag befarar, att kammaren kommer att bifalla motionen eller något yrkande i denna riktning. Jag ser deri ett bevis på den fortgående afskrifning af den stämpelskatt, som infördes år 1894. Detta är illa i och för sig, men då man vill ställa fideikommissarierna sida vid sida med dem, som anses behöfva någon lindring i afgifterna för små arfslotter, och så att säga söker väcka medlidande för fideikommissarierna, så är detta, för mig nytt och främmande, ännu värre.

Jag anhåller därför om bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Boström, Filip: Med den mening jag hyser angående hela fideikommissinstitutionen, den nemligen, att den tid snart måtte komma, då det kan komma till en afveckling af hela denna institution, skulle det naturligtvis ligga uti mitt intresse, att de svårigheter, som för närvarande förefinnas för fideikommissarien att emottaga och bruka sin egendom, icke mildrades, utan tvärtom ökades så mycket som möjligt. Jag anser nemligen en förändring af hela fideikommissinstitutionen vara rättfärdig; men detta hindrar mig icke att finna, att de bestämmelser, som för närvarande äro gällande för mottagandet af en fideikommissiegendom, *icke* äro rättfärdiga. Och enär detta är min uppfattning, kan jag för min del icke annat än finna det vara lämpligt, om man, innan man går till en brytning med det hela, ville göra de förenklingar och förbättringar, som i detta afseende äro af behovet påkallade.

Bevillningsutskottet har i år, liksom förlidet år, förklarar, att det endast är i enstaka fall, som svårigheter i den rigtning, motionären antydt, förefinnas. Jag vågar vördsamt bestrida, att så är förhållandet. Dylika svårigheter förekomma nemligen tidt och ofta, och jag känner till många fall, då både de allra största fideikommissinnehafvare och de minsta sådana kommit uti ett verkligt betryck med anledning af den stämpel, de skolat utbetala, innan de erhållit någon som helst inkomst af sin egendom.

Här är icke, såsom den ärade ordföranden i bevillningsutskottet sade, fråga om en skattelindring. Jag är nemligen icke med om den motivering, som friherre Klingspor undertecknat. Ja, han har visserligen förklarar, att motiveringen icke är hans, men när han satt sitt namn under den, så lärer han väl få stå för hvad som i densamma uttalats. Der talas bland annat om, att afgiften i händelse af dödsfall skulle efterskänkas för de återstående åren af betalningstiden. Jag kan, som sagdt, för min del icke vara med om att efterskänka afgiften, och detta så mycket mindre, som jag har alldeles klart för mig, att Riksdagen i sin helhet aldrig kommer att fatta ett beslut derom, att den nu på fideikommiss lagda skatten skall undergå någon som helst minskning. Jag vill ej heller vara med om en afskrifning af stämpel-skatten — hvarom herr Cavalli nyss talade — utan jag vill, att densamma erläggande vid förefallande behof skall kunna fördelas på några år. Friherre Klingspor har här anfört hvad den danska lagen i detta afseende stadgar. Jag tror för min del, att det kan vara onödigt, att tiden utsträcker till 5 år, och synes det mig vara alldeles tillräckligt, om den bestämmes till 3 år. Jag föreställer mig, att det skulle kunna gå mycket lätt för sig, att den, som blifvit ålagd att betala stämpel, skulle få göra framställning om att få fördela afgiften på 3 år samt dervid lemna de säkerheter, som kunna vara antagliga för att han under de närmast följande åren betalar en tredjedel hvardera gången af den skatt, som från början blifvit honom ålagd.

Af erfarne jurister har jag äfven hört, att det icke synes dem vara omöjligt, att man skall kunna genomföra en förändring i detta syfte, och då nu kammaren vid det föregående ärendets behandling beslutat eu förändring i gällande stämpelförordning, då vi från olika håll hört, att denna förordning med dess nuvarande affattning är svår att tillämpa och ofta medför betydliga orättvisor, och då här å nyo föreligger en fråga, rörande hvilken flere af Riksdagens ledamöter anse, att en förändring bör åstadkommas, föreställer jag mig, att den tid snart är inne, då den nuvarande stämpelförordningen, trots det att Riksdagen härom icke aflåtit någon skrifvelse, kommer att undergå en revision. För min del hyser jag den uppfattning, att det förslag till ändring, hvarom här är fråga, då äfven bör tagas under ompröfning.

Jag behöfver icke ingå på någon närmare beskrifning angående de svårigheter, en fideikommissarie ofta har för att skaffa medel till afgiftens erläggande eller att derför ställa säkerhet. En utväg är ju den att skaffa en lifassurans på ett tillräckligt högt belopp, men det finnes ju sådana fall, då en lifassurans icke kan erhållas, och då står

Om ändring af sätet för arfskatts uttagande från fideikommitterad egendom.
(Forts.)

Om ändring
af sättet för
arfskatts ut-
läggande från
fideikommit-
terad egendom.
(Forts.)

innehafvaren af en fideikommisssegendom ofta nog fullständigt utan tillfälle att anskaffa de medel, som för stämpelns betalande erfordras.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, tillåter jag mig att yrka bifall till reservationen, men på samma gång ber jag att få uttala mitt ogillande af en del af den vid densamma fästade motiveringen.

Herr Leman: Jag har tillåtit mig att ännu en gång begära ordet i en stämpelfråga på grund deraf, att jag hyser den åsigten, att stämpel-lagen äfven beträffande den nu afhandlade frågan icke är fullt rättfärdig. Stämpelförordningens 18 § lyder: "För fideikommitterad egendom skall värdet vid stämpelafgifts bestämmande beräknas såsom om samma egendom *innehades med eganderätt*". Häruti ligger enligt min åsigt en orättfärdighet. Egendomen innehafves nemligen icke med eganderätt, men den stämpelbelägges dock, såsom om den innehades med dylik rätt. Det är sant, som utskottets ordförande sade, att fideikommiss-rätten är vidsträcktare än nyttjanderätt; men lika visst är, att den är mindre omfattande än eganderätt. En fideikommissarie har icke *dominium plenum* till fideikommisssegendomen. Vore stämpelförordningen rätt afpassad, skulle derför stämpeln för fideikommisssegendom sättas något lägre än för egendom, som erhålles med full eganderätt, och icke uttagas på sätt, som nu sker. *De facto* är fideikommissrätten endast en nyttjanderätt, ehuru en vidsträckt sådan, och det synes mig derför, som sagdt, icke vara öfverensstämmande med rättvisa, att staten stämpelbelägger åtkomst till fideikommisssegendom på samma sätt som åtkomst till vanlig fastighet. Vill man afskaffa fideikommissinstitutionen, så är det en helt annan fråga, som dock säkerligen icke kan och bör lösas på skatteväg.

Jag kan icke finna, att det skulle ligga något origtigt uti, att stämpelafgiften — omförvandlad till en sorts bevillningsafgift — finge erläggas i årliga afbetalningar. Väl kan jag deremot förstå, att det kan stöta vana katedralister, att något af det gamla förfarandet rubbas. Men icke behöfver man väl ovilkorligen stå fast vid alla gamla former? Ett orättfärdigt förhållande måste ändras, och passar förändringen icke in uti de gamla, nötta formerna, så får man väl söka finna på några nya former. Jag för min del anser icke, att det skulle vara någon olycka, om det bestämdes, att en fideikommissarie för hvarje år han innehar sitt fideikommiss skulle betala en viss afgift till staten, samt att afgiftens storlek skulle af domaren bestämmas, t. ex. när lagfart söktes. Vederbörande kronofogde och hurradsskrifvare kunde derefter genom Konungens befallningshafvande få uppgift om, huru stor årlig afgift fideikommissarien hade att erlægga. Staten skulle sålunda få hvad staten rätteligen tillkomme.

Nu säger man visserligen: ja, men det kan ju hända, att afgiften icke erlægges ordentligt! Derpå svarar jag, att det väl icke är värre, om en fideikommissarie icke skulle betala sin skatt ordentligt, än om andra skattskyldige försumma att erlægga skatt. Man får då förfara emot fideikommissarien på samma sätt som emot andra tredskande skattskyldige, d. v. s. man får utmäta hvad han har för att dermed täcka skattebeloppet. Jag kan dock icke vara med om hvad de ärade

reservanterna hafva föreslagit, nemligen att staten skulle hafva rätt att uttaga skatten ur fideikommisssegendomen. Sådan rätt anser jag icke böra tillerkännas staten, ty dymedelst skulle fideikommisssegendomen kunna komma att utmätas för fideikommissariens personliga, i fastigheten icke inteknade gäld.

Min mening är alltså, som sagdt, den, att det är rätt och billigt, att stämpelafgiften för fideikommisssegendom — då denna nu *icke* innehafves med eganderätt — får utgå såsom en viss årlig afgift, så att t. ex. den, som innehar ett fideikommiss i tio år, får betala en viss afgift i tio år, under det att den, som innehar egendomen endast under ett år, endast har att betala afgift för ett enda år.

Huru stor denna årliga afgift bör vara, det är naturligtvis icke möjligt för mig att bestämma. Detta är nemligen ingalunda en lätt sak att afgöra. Ja, jag ser, att den ärade ordföranden i bevillningsutskottet ler, men jag upprepar det oaktadt ännu en gång, att det sannerligen icke är lätt att — på ett med rättvisa och billighet förenadt sätt — bestämma en stämpelafgifts storlek. Ty ingen rationell grund kan uppställas för att bestämma afgiften till 1 krona, eller till 1 krona 60 öre eller till 6 procent o. s. v., och i sista hand måste afgörandet dock blifva temligen godtyckligt. Visserligen kan man ju dervid söka taga hänsyn till beskattningen i öfrigt, men några säkra hållpunkter erbjuder en sådan jämförelse dock icke, och jag vågar tvifla på, att man med säkerhet alltid kan våga påstå, att en skatt, som man pålägger, blir rättvist afvägd. Hvad jag deremot är viss på, det är, att det icke kan vara orättfärdigt, om nu ifrågavarande stämpelafgifts erläggande blir fördeladt på flera år, men att det deremot ofta leder till orättvisa, då staten, såsom nu sker, tager ut skatten på en gång, hvarigenom staten understundom för sin del erhåller mera, än staten billigtvis bör hafva rättighet till.

Ehuru jag icke kan instämma i reservanternas motivering, får jag dock biträda det slut, hvartill de kommit, och tillåter mig därför att yrka bifall till reservationen.

Herr Trygger: För min del har jag särskildt efter lagen den 24 maj 1895 ansett detta likställande af fideikommissrätt med eganderätt, hvad stämpelafgiften angår, icke såsom en beskattning, utan såsom en verklig konfiskation. Detta likställande kan nemligen icke vara berättigadt under andra förhållanden, än att fideikommissrätten är eganderätt eller åtminstone står eganderätten synnerligen nära. Nu hafva vi af bevillningsutskottets högt ärade ordförande fått höra, att fideikommissrätten icke är en nyttjanderätt, utan att den är så godt som en eganderätt. Han anförde äfven exempel för att bevisa rättigheten häraf. Han sade, att en fideikommissarie har rätt att hugga ned all skog på fideikommisssegendom. Ja, hade han den rätten, då skulle jag verkligen erkänna, att fideikommissrätten stode eganderätten ovanligt nära; men jag för min personliga del vill bestrida, att en fideikommissarie har denna rätt. Nyttjanderätt förutsätter visst icke, såsom bevillningsutskottets ordförande syntes anse, att man för densamma skall erlægga afgift, och icke heller är för nyttjanderätten det karakteristiska, att den åtnjutes på viss tid, utan

Om ändring af sättet för arfskatts uttagande från fideikommitterad egendom.
(Forts)

*Om ändring
af sättet för
arfsskatts ut-
tagande från
fideikommit-
terad egendom.
(Forts.)*

nyttjanderätt, till skilnad från eganderätt, betyder ingenting annat än det, att man har rättighet att begagna förmögenheten, men ej att förstöra sjelfva kapitalet. Och det tror jag för min del måste anses vara gällande i fråga om fideikommissarier liksom andra nyttjanderättsinnehafvare, att de måste begagna egendomen på ett sådant sätt, att dess värde icke väsentligt rubbas. De få visserligen afverka skog, men de få icke hugga ned mer, än som kan anses vara förenligt med ett behörigt nyttjande af egendomen, en fråga, hvilken i händelse af tvist naturligtvis skall afgöras af domstol.

Då jag hyser denna uppfattning, är det tydligt, att jag här helst skulle vilja vara med om ett förslag, som gick ännu längre än motionärens. Men då något sådant förslag icke är framställt, vill jag biträda reservationen, i hvars slutkläm jag således instämmer.

I afseende på sjelfva sättet för ordnandet af denna fråga vill jag endast säga det, att, om man öfver hufvud taget anser det vara riktigt att fördela denna afgift på flera år, man väl ändå är skyldig försöka att finna den juridiska formen för saken. Den juridiska formen är tydligen en underordnad *fråga*; sjelfva saken är det viktiga, det väsentliga. För min del vill jag ifrågasätta, om icke en naturlig, juridisk form skulle kunna gifvas åt denna sak, derigenom att man gäfvade denna afgift förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken. Dessa tysta förmånsrätter innebära visserligen i allmänhet en fara framför allt för inteckningar; men denna fara är mindre, då det gäller fideikommiss, än då det gäller andra egendomar. Ty antingen är ett fideikommiss icke betungadt med någon inteckning, eller också är det in-tecknadt till ett belopp, som är relativt obetydligt i förhållande till egendomens värde.

Herr grefve och talman! Jag yrkar bifall till den afgifna reservationen.

Herr von Ehrenheim: Till den nyare skattelagstiftningens heder, bör man ju säga, att den utgått från den grundsatsen, att man vid skattens upptagande bör göra svårigheterna för den, som skall betala skatten, så små som möjligt, och att man icke bör betunga honom utöfver hvad utgörandet af sjelfva skatten ovilkorligen innebär. Denna grundsats har man frångått i fråga om arfsskatten på fideikommiss. Ty det lärer väl icke kunna nekas, att det är en högst betydligt ökad tunga för den, som skall erlägga denna skatt, att nödgas erlägga den, innan han af egendomen haft någon afkastning, då ju hans nyttjanderätt till egendomen är af den beskaffenhet, att han icke, såsom vid ett annat arf är händelsen, kan taga en del af sjelfva egendomen, af sjelfva arvet och dermed betala sin skatt. Fullföljer jag nu denna min åsigt, synes det mig ligga synnerligen nära till hands, att man, i stället för att uttaga skatten i form af stämpel på en gång, uttager den, på sätt reservanterna föreslagit, genom årliga afgifter. Med dessa afgifters erläggande kan ju fullkomligt väl ordnas på ett tillfredsställande sätt. Här är det ju icke fråga om någon lindring af stämpelskattens storlek, och reservationen är äfven så skrifven, att man icke derur kan hemta en motsatt mening. Att det skulle ligga någon så synner-

ligen stor olycka uti, att man härigenom återginge till det beskattningssystem, som förut och för icke så länge sedan tillämpats i vårt land, kan jag icke inse, liksom jag icke heller kan fatta, att ett öfverflyttande af skattens upptagande från domstol till administrativ myndighet innebär någon som helst fara.

Jag anhåller således att få yrka bifall till reservationen.

Grefve Hamilton: Svårigheter torde helt säkert ofta uppstå vid erläggandet af stämpelskatt för all icke lätt realiserbar förmögenhet. Likväl är arf ett synnerligen lämpligt skatteobjekt, och de, som utan eget förvållande, arbete och besvär erhållit eu förmögenhet, borde väl äfven vara villiga att offra en del deraf på fosterlandets altare. Vida svårare är att bära den skatt, som skall utgå från den med arbete och möda hopsamlade årsinkomsten, hvilken är nödvändig för ens eget och familjens nödortftiga uppehälle.

Motionären har denna gång icke önskat borttaga hela arfsskatten, utan allenast att bereda fideikommissarier lättnader vid erläggandet af stämpelskatten, liksom han ock föreslagit, att, derest fideikommissarie skulle dö, innan den föreskrifna tiden för afgiftens erläggande utgått, stämpelskatten skulle afskrifvas. Derigenom skulle emellertid en fideikommissarie komma i en gynsamare ställning än en vanlig arftagare. Man säger nu, att en fideikommissarie icke har eganderätt, utan endast nyttjanderätt, och att han därför bör komma i en gynsamare ställning. Men har icke en fideikommissarie alla eganderättens fördelar, fastän han är befriad från dess olägenheter? Han disponerar egendomen fullständigt som han vill; ty åtminstone i praktiken stå sig icke de teorier, som herr professor Trygger här har framhållit. Fideikommissarien saknar visserligen den fördelen att kunna inteckna och sälja egendomen, men så kan egendomen också icke tagas i mät och aldrig fränhändas honom.

Jag hemställer, huruvida icke en fideikommissarie, som till förfång för öfriga medarvingar erhåller en stor förmögenhet, bör hafva mycket lättare att betala stämpelskatt, än om förmögenheten vore ett vanligt arf, fördeladt på ett tiotal arvingar. För visso måste det vara svårare för den, som har en mindre årsinkomst, att betala skatten, såvida han icke för att erhålla medel dertill skall realisera sin egendom. Här har frågats: hvad skall fideikommissarien lefva på under de första åren, eftersom årsinkomsten erfordras för skattens erläggande? Men jag frågar: hvad har han lefvat på förut, och hvad skola vanliga arvingar lefva på, för såvidt de icke skola förminska sin egendom, hvilket icke lär kunna vara statens mening.

Jag vågar därför hemställa till eder, mina herrar, huruvida det kan vara rätt att sätta fideikommissarie i en gynsamare ställning än arvingar af vanlig jord, och om det kan vara lämpligt för staten att gynna en föråldrad institution, som kränker mångens rättsbegrepp.

I ett fall skulle ju en lindring kunna beredas en fideikommissarie, nemligen derigenom, att han blefve likställd med en vanlig arfvinge i så måtto, att han finge inteckna fideikommisset för stämpelbeloppet.

Om ändring af sättet för arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom.
(Forts.)

*Om ändring
af sättet för
arfskatts ut-
tagande från
fideikommit-
terad egendom.
(Forts.)*

Men då förslag härom icke föreligger, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Cavalli: Det har säkerligen icke undgått någon af kammarens ledamöter, som åhört diskussionen i denna fråga, att knappast någon af dem, som yrkat bifall till reservationen, velat godkänna de grunder, hvarpå densamma är fotad. Men man tyckes resonera som så: då icke några andra skäl föreligga, får man taga dessa sådana de äro. Detta synes mig dock verkligen vara ett emot vanligt bruk i denna kammare stridande sätt att förfara. Man plägar ju här vara ganska noga om hvad som inkommer i motiveringen, och de strider, som i detta afseende med fullt fog ofta blifvit här förda, torde kammarens ledamöter säkerligen erinra sig. Hvilka bjudande skäl kunna väl då finnas för att man i detta fall skall göra en afvikelse från det vanliga bruket? Är det verkligen så, att det mål, som man nu vill nå, det måste nås på hvilka skäl och på hvilka vägar som helst? Det är emellertid svårt att förstå den tankegång, som dervid gör sig gällande. Men det lemnar jag åt de herrar sjelfva att afgöra, hvilka med underkännande af motiveringen instämma i reservationen. Annars plägar det ju vara bruk i sådana fall, att man, trots det man behjertat en motions syfte, för tillfället afböjt densamma, emedan man icke kunnat godkänna dess motivering. Det vore öfverensstämmande med kammarens traditioner att göra så äfven här. Men äfven om man icke vill följa traditionen, så borde man dock vara öfverens om, att man icke skall skriva någonting annat, än hvad man vill hafva skrivvet. Men här tyckes man anse, att det bör tagas, hurudant det än är, endast för att komma till ett efterlängtadt mål.

Jag har emellertid äfven ett ord att säga gent emot en ärad talare, hvars ställning naturligtvis måste gifva hans ord en särskild auktoritet. Jag menar juris professor Tryggers uttalande, att en fideikommissinnehafvare icke eger rätt att afverka skog på sin fideikommisssegendom. Ingen af herrarne torde dock vara okunnig derom — ty det se vi ej så sällan för våra ögon — att skog hugges från fideikommisssegendom utan särskildt tillstånd. I de fall, då så icke får ske, är det beroende på särskilda stadganden i fideikommissbrefven. Men det var icke om sådana undantagsfall han talade, utan han påstod, att en fideikommissarie i regeln icke skulle ega rätt att afverka skog. Jag saknar dock i herr professorns anförande en mycket viktig sak, och det är en hänvisning till den paragraf i lagboken, i hvilken han kan finna stöd för ett sådant uttalande.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Friherre Klingspor: Den ärade talaren på kristianstadsbänken talade, jag kan nästan säga, "salfvselfullt" om fideikommissaries skyldigheter gent emot staten, men jag vill försöka återföra honom till ämnet, som ju egentligen blott afser en mycket enkel sak, af hvilken åtminstone icke alls behöfver göras något stämmingsnummer. Det gäller ju blott att försöka få den ifrågavarande afgiften rimlig för den, som skall betala den, och alldeles ingenting annat, och den saken är ju åter

väsentligt beroende af huru lång tid den tillträdande fideikommissarien får på sig till afgiftens erläggande. Om, såsom nu är föreskrifvet, denna afgift i form af stämpelskatt genast, d. v. s. i sammanhang med lagfartsansökningen, erlägges, och det inträffar, att fideikommissarien dör kort derefter, ja, det låter ju tänka sig ett par dödsfall kort efter hvarandra, så hafva ju dessa fideikommissarier genom stämpelskattens omedelbara erläggande fått vidkännas dryga ekonomiska uppostringar, alldenstund ingen utaf dem blifvit i tillfälle att af fideikommissets afkomst erhålla någon ersättning för den erlagda skatten, hvarigenom helt andra än de, som fått fördelarne, få vidkännas uppostringen. Det har därför synts mig mera rättvist att söka ordna denna sak så, att skatten träffar mindre hårdt; detta och ingenting annat har jag afsett med mitt förslag.

Den ärade ordföranden i bevillningsutskottet fann förhållandet emellan motiveringen och klämman något besynnerligt. Nå väl, jag yrkar blott godkännande af klämman. Sedan frågade herr ordföranden också, huru saken skulle tillgå. Ja, det är ganska enkelt. Jag har den danska lagens motsvarande bestämmelser i min hand, de rymmas på tio rader, så att den saken är ofantligt enkel, och der förekommer i fråga om afgiften, att så länge densamma ej betalas, häftar den på inkomsten af godset. Hela saken torde alltså vara synnerligen lätt anordnad. Men det är alltid så, när frågan gäller juridiska eller kamerala former, då bygger man upp stora hus af sandkorn, men, mina herrar, *vill* man verkligen en reform, så går den i de flesta fall ganska lätt för sig.

Den ärade ordföranden hänvisade vidare till möjligheten för en fideikommissarie att kunna afverka skog. Nå ja, Gud bevars, men professor Trygger har ju nyss upplyst oss om, att det finnes en mängd fideikommissstiftelser, som stadga förbud mot skogsafverkning. Men i allt fall, låt vara att fideikommissarien kan taga bort eu hop skog på fideikommisset, så växer den dock icke igen så fort, utan lär väl efter en period af fem till tjugu år endast förete en del ungskog eller ris. Jag tror sålunda, att det sättet att hänvisa till, på det att staten må utfå sin rätt, det leder snarare till skada än nytta för det allmänna, och allra minst borde en sådan hänvisning kunna lemnas från denna kammare, som alltid låtit sig angeläget vara att väl vårda och tillvarata den fasta egendomen i vårt land, och jag upprepar, att detta är en vansklig väg att hänvisa till.

Hvad vidare beträffar talarens på kristianstadsbänken yttrande om fördelen för fideikommissarien att ej kunna blifva af med egendomen, så vill jag i anledning deraf erinra om en på allra sista tiden synlig annons om ett fideikommiss, som skall gå under klubban, och för några år sedan var samma förhållande med ett annat fideikommiss, ehuru saken då blef inhiberad till följd af att personer trädde emellan, någonting, som för öfrigt under senare åren icke alls varit så ovanligt. Emellertid finner jag häruti en ytterligare anledning för lagstifningen att se till, att den ifrågavarande skatten drabbar så lindrigt som möjligt och att staten verkligen kan få ut sin fordran utan att dervid förfara allt för hårdt och orättvist, ty på det sättet blir hvarken den ena eller andra skatteformen populär. Det allmänna måste så ordna, att

Om ändring af sättet för arfskatts uttagande från fideikommissarieradegendom.
(Forts.)

Om ändring af sättet för arfskatts uttagande från fideikommit- terad egendom.
(Forts.)

de skatter, som skola erläggas, blifva så lindriga som möjligt att erlägga.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Trygger: Endast några ord för att bemöta ett yttrande af bevillningsutskottets ordförande.

När man talar i juridiska frågor, är det af vigt att skarpt hålla fast vid hvad som verkligen är sagdt — det gjorde ej den ärade ordföranden. Jag har aldrig yttrat, att fideikommissarie icke har rättighet att afverka skog, jag endast sade, att han har ej rätt att *sköfla* skogen, lika liten rätt dertill som att rifva ned husen, och jag säger detta, trots det att hvarken jag eller någon annan kan lägga fram någon lagparagraf, som förbjuder honom den saken. Men detta resultat ligger helt enkelt i fideikommissrättens eget begrepp, och denna rätt vore alldeles betydelselös, derest man skulle kunna förstöra densamma för efterträdaren. Hvad nytta vore det väl med hela fideikommisset såsom sådant, om fideikommissarien hade möjlighet att till skada för den eventuelle efterträdaren förstöra objektet för sjelfva rättigheten. Allt detta ligger i sakens natur, om också ingen lag stadgar något derom, och förfar en fideikommissinnehafvare i strid häremot, så handlar han ej på grund af någon rätt, utan endast af godtycke.

Grefve Hamilton: Endast ett par ord.

Den aktade ledamoten på skaraborgsbänken förebrädde mig, att jag gjorde en liten fråga till en stor fråga. Ja, mina herrar, frågan kan nog i sig sjelf synas liten, men den är också stor, ty den gäller principen om rättvis beskattning, och jag kan för min del ej anse rättvist, att fideikommissarier skola särskildt gynnas framför andra arftagare.

Den ärade talaren yttrade något om ett fideikommiss, hvilket vore under utmätning; jag har mig ingenting bekant derom, men om så är örhållandet, lär det väl bero derpå, att Kongl. Maj:t en gång medgifvit in-teckning i fideikommisset, och detta är ju ett särskildt förhållande.

Herr Cavalli: Jag ber den ärade representanten för Kopparbergs län om ursäkt, att jag ej så noga fasthållit den juridiska term han begagnade. Han förebrädde mig att jag sade, att han talat om rätt att *afverka* skog, då han användt uttrycket *sköfla*. Jag erkänner, att detta var ett stort fel af mig att sålunda taga miste på ordalagen. Men jag vädjar till honom sjelf; äfven om rättigheten att sköfla skog är förbjuden af sakens natur, lemnar dock ej den rama verkligheten ett helt annat besked i frågan? Vi veta nog litet hvar, att skogsafverkning, ja, till och med skogssköfling förekommer på många fideikommisssegndomar i vårt land, men hvad är väl påföljden häraf för fideikommissarien? Ingen. Den är visserligen förbjuden af sakens natur, säger herr professorn; ja, det förbudet sätter sig fideikommissarien öfver, och dermed är det jemnt.

Mot den ärade reservanten, som haft ordet i denna fråga och som i det anförande, han rigtade mot mig, uppläste en rad ur en dansk författningssamling för att dermed bevisa, att saken vore lätt ordnad,

får jag säga, att nog lär det behövas mera än den rad han citerade, och för resten tror jag, att vi böra hysa tvekan för att hos oss införa dessa jutska seder.

Om ändring af sättet för arfskatts uttagande från fideikommitterad egendom.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, jemlikt de under öfverläggningen förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr af Burén och friherre Klingspor vid betänkandet afgifna reservation; och förklarade herr vice talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande n:o 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den af herr af Burén och friherre Klingspor vid betänkandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—54;

Nej—69.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 3 och 6 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 13, i anledning af väckta motioner angående ändrade bestämmelser i fråga om stämpelbeläggning af vexel, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 3 och 6 i denna månad bordlagda betänkande n:o 14, i anledning af väckt motion om tullfrihet för omalen majs.

Ifrågasatt tullfrihet för omalen majs.

Herr Cavalli: Med utskottet är jag i år, liksom föregående år,

*Ifrågasatt
tullfrihet för
omalen majs.
(Forts.)*

alldeles ense, och jag kommer således att yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan. Jag har dock ifrågasatt och ifrågasätter, huruvida icke ett tillägg skulle kunna göras.

Den, som tager del af Riksdagens förhandlingar från och med år 1888, då spanmålstillarna infördes, finner, att framställningar om förändring i tullsatsen å majs, antingen i sammanhang med andra sädeslag eller ock ensam, förekommit vid alla riksdagar derefter med undantag af en enda. Skälet dertill, att tullsatsen å detta slag af spanmål mera än å de öfriga varit föremål för ändringsförslag, är känt. Skälet är, att tullen å denna vara, som ej produceras inom landet, är afsedd att verka och verkar såsom skydd för en annan vara, som produceras inom landet. Tydligt är därför, att jag icke vill någon nedsättning och ännu mindre något borttagande af denna tullsats under nuvarande förhållanden, men jag anser dock en grundlig och fullständig utredning af alla på dessa förhållanden inverkan omständigheter böra ega rum, och det är just från skyddsvänlig ståndpunkt, som jag ifrågasätter en sådan utredning.

I det jag sålunda yrkar bifall till bevillningsutskottets hemställan, yrkar jag derjemte, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller om en utredning, huruvida icke — under förutsättning af någon förändring i nu gällande tullsats å majs — antingen användning af denna vara för tillverkning af bränvin må kunna förbjudas eller ock, derest så icke kan ske, sådana föreskrifter rörande bränvinstillverkning af majs meddelas, att majs icke må kunna med större fördel än andra råämnen användas för bränvinstillverkning.

Herr Bergendahl: Jag betvivlar ej alls den ärade ordförandens i bevillningsutskottet intresse för jordbruksnäringen, lika litet som jag fruktar, att han med sitt förslag afser att rubba våra nuvarande lifsmedelstullar; men då man finner, att den ärade ordföranden ställer sig på samma grund som reservanterna från Andra Kammaren, så kan man likväl icke underlåta att uttrycka sin förundran öfver att han icke något närmare funderat på saken, innan han anmälde denna reservation, om hvars tillkomst jag åtminstone icke hade någon aning, förrän då jag sistlidne lördag fann utskottets förevarande betänkande på kammarens bord.

Herr Cavalli afser med sin reservation en skrifvelse till regeringen, i ändamål att söka åstadkomma en utredning, huruvida icke ett förbud för tillverkning af bränvin utaf majs skulle kunna stadgas, eller ock, derest så icke kunde ske, huruvida icke en beskattning af dylik bränvinsbränning skulle kunna komma till stånd.

Den ifrågasatta skrifvelsen afser alltså en förnyad behandling utaf förslag i den vägen, hvilka varit å bane inom Riksdagen flerfaldiga gånger förut. Sålunda förelåg här på 1880-talet en kongl. proposition om förbud af bränvinsbränning utaf majs, och vid samma riksdag väcktes af enskild motionär förslag i samma syfte samt alternativt om förhöjning i skatten å bränvinstillverkning af majs. Af den utredning, bevillningsutskottet gjort och som af Riksdagen blifvit godkänd, framgår, att ett sådant förslag som det å reservanternas sida nu framställda

omöjligt kan antagas. Man anser ju det vara ett ingrepp i näringsfriheten att förbjuda användandet af en viss vara i industriens tjänst, och i afseende å den ifrågavarande höjda beskattningen låter detta sig icke genomföras i anseende till de vexlande prisen på majs, potatis och säd; det går icke för sig att på den vägen åstadkomma den effektiva beskattning, som man åsyftar.

Jag skulle emellertid för min del icke sätta mig emot den föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t, om den icke syntes mig innebära så många betänkligheter af annan art. Skrifvelsen innehåller nemligen något mera, än hvad reservationernas ordalag gifva vid handen. Jag föreställer mig, att det gäller att skydda potatisodlingen i vårt land genom det förslag, som här blifvit framställt. Men då har den ärade ordföranden i bevillningsutskottet endast tänkt på de potatisodlare, hvilka bo i närheten af något bränneri eller som, tack vare goda kommunikationer, kunna vid detsamma finna afsättning för sin vara. Men, mina herrar, huru många potatisodlare finnas icke, som skna för månen att kunna på det sättet realisera sin vara, förutom det att brännerierna i allt fall icke kunna konsumera mera än en viss begränsad kvantitet af denna råvara, hvarför alltså dessa potatisodlare äro i samma dåliga belägenhet som de, hvilka den ärade ordföranden medelst sin tilltänkta lagstiftning ville skydda. Uti många delar af vårt land odlas i följd af jordmånen karghet knappt någonting annat än potatis och hafre, som af de små jordbrukarne hufvudsakligen användes till uppfödande af svin. Dessa små jordbrukare skulle nu, om majsen frigäfvos och i följd af den derigenom ökade konkurrensen på detta område, icke längre kunna med fördel använda en produkt, som de genom sin egen näringsflit och med sina arbetares medverkan lyckats att åstadkomma, och likväl yttrade den ärade ordföranden i bevillningsutskottet vid sista riksdagen följande ord, som jag anhåller att få citera: "Vi protektionister försöka nemligen bereda skydd, gifva underhåll åt alla, såvidt det kan ske, äfven åt mindertalet; vi försöka tillgodose den lilla näringen lika väl som den stora."

Det är just detta tillgodoseende af den lilla näringen, hvilket ej inträffar, om man tänker sig, att af den begärda utredningen skulle åstadkommas något i den af reservanterna antydda riktningen.

Men det tillkommer dessutom en annan omständighet, som gör en sådan skrifvelse, enligt mitt förmenande, ännu betänkligare. Den ärade ordföranden har nemligen icke, då han skref sin reservation, tänkt sig in uti det samband, som är rådande emellan majstullen och öfriga spanmålstullar. Det är icke protektionisterna, som infört tullen på majs, utan om denna tull förenade sig både de så kallade skyddsvännerna och de så kallade frihandlarne. Tullsatsen å majs, hvilken först åsattes, om jag ej missminner mig, vid maj-riksdagen 1887, och då bestämdes till 2 kronor, ansågs vid 1895 års riksdag böra sättas i jembredd med de 3,70 och 6,50, som spanmålen då åsattes. Jag föreställer mig och vet för öfrigt, att man då tog i betraktande nödvändigheten af att, då majs vid den tiden började att användas till brödföda, ej bestämman en olika tullsats på majs i förhållande till öfriga spanmåls slag, och hvad de, som då voro med om att sätta denna tullsats på

*Ifrågasatt
tullfrihet för
omalen majs.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tullfrihet för
omalen majs.*
(Forts.)

majs i samband med tullsatserna på öfrig spanmål, trodde, tänkte och anade, det har nu nått sin verklighet. Man vet, hurusom majsen vid åtskilliga qvarnar i vårt land rätt allmänt sammanmales med annat mjöl, och jag missunnar dem icke detta, samt vidare veta vi, att vid många mindre qvarnar allmogen allt mer och mer börjar att förmala majs i sammanhang med annan spanmål; jag missunnar dem icke heller detta. Men under sådana förhållanden torde herr vice talmannen nog finna det vara en absolut nödvändighet, att, om vi eljest vilja hålla på våra nuvarande spanmålstullar, tullsatsen på majs hålles lika med tullsatserna på öfrig spanmål, och detta har den högt ärade ordföranden i bevillningsutskottet äfven under sista riksdagen särskildt framhållit i den reservation, som Första Kammarens ledamöter då bifogade bevillningsutskottets betänkande n:o 14 och som börjar med herr Cavallis namn. Der heter det, bland annat, som slutet af denna reservation: "Slutligen kunna vi icke underlåta att påpeka, att förenämnda förslag afser en rubbning i de efter långvariga förhandlingar och på grund af noggranna utredningar fastställda tullsatserna å spanmål. För att Riksdagen nu skall inlåta sig på någon förändring i dessa tullsatser, måste enligt vår åsigt förefinnas synnerligen viktiga och i näringslivet djupt ingripande orsaker, men såvidt vi kunna finna, hafva några förändrade förhållanden icke inträdt, som bort gifva anledning till att å nyo sätta denna viktiga fråga på dagordningen." Detta yttrande fälades för ett år sedan, och då herr ordföranden i sin reservation icke anfört några förändrade omständigheter sedan sistlidna år, så håller jag före, att hvad som då yttrades i denna reservation, det håller fortfarande streck.

Jag kan under sådana förhållanden naturligtvis icke vara med om det af herr Cavalli nu framställda yrkandet att med godkännande af utskottets förslag i öfrigt bifoga en skrifvelse om utredning i ämnet. Jag anser för min del, att någon sådan utredning ej bör förekomma, och jag tager mig friheten att ännu en gång framhålla, huru ytterligt nödvändigt det är, att man noga gör klart för sig denna frågas rätta innebörd. I mångt och mycket kunna ju meningarna vara delade, men i afseende å förevarande fråga borde väl icke gerna kunna råda mer än en mening, nemligen den, att i och med det samma man ensidigt rubbar den fastställda tullsatsen å majs, så begår man ett våld mot vårt nu rådande ekonomiska system. Icke heller tror jag det kan vara skäl att åter rifva upp en tullstrid. Protektionisterna i denna kammare hafva nog, likasom förhållandet varit med mig sjelf under de år, jag tillhört Andra Kammaren, vid många tillfällen varit frestade att motionera en och annan förändring i våra nuvarande lifsmedelstullar, t. ex. i fråga om jemkning uti proportionerna af tullsatserna på spanmål och mjöl, om förhöjning i fläsktullen och i många andra fall; men jag har åtminstone för min del mycket fruktat att rifva upp gamla tullstrider, och jag föreställer mig, att äfven denna kammares skyddsvänner i detta afseende dela min mening, likasom jag vill antaga, att de af kammarens ledamöter, hvilka icke äro att räkna till skyddsvännerna, likväl anse ett rubbande af status quo på detta område icke vara förenligt med det allmänna bästa, och att kamma-

rens ledamöter, likasom jag, hysa fruktan för att nu åter upptaga en strid, hvilken vi väl skola hoppas vara för en längre tid avslutad.

Jag tager mig friheten att, på grund af hvad jag nu haft äran anföra, yrka bifall till utskottets nu föredragna betänkande.

*Ifrågasatt
tullfrihet för
omalen majs.
(Forts.)*

Herr von Ehrenheim: Huru gerna jag än skulle medverka till afskaffande af majstullen, hvilken efter min uppfattning är synnerligen omotiverad, skall jag likväl icke i det läge, som tullfrågan nu har inom denna kammare, uppträda för att yrka bifall till motionen; utan anledningen till att jag begärt ordet är, att jag velat motsätta mig det af herr Cavalli framställda skrifvelseförslaget. Efter min mening är näringsfriheten ett ibland de dyrbaraste arf, som vi hafva erhållit af våra föregångare, och detta arf böra vi synnerligen väl bevara. Jag är lika som bevillningsutskottet fullt öfvertygad, att det bör stå en hvar fritt att välja de råmaterialier, som han anser fördelaktigast för den näring han idkar, och att förbud mot användning af majs för tillverkning af bränvin innebure ett ingrepp i den frihet, som bör tillkomma idkare af denna näring lika väl som hvarje annan näringsidkare. En afvikelse från näringsfrihetens grundsats skulle leda representationen på farliga irrvägar.

För min del skall jag visserligen icke framställa något yrkande, men jag skall rösta för hvarje förslag, som uppställes mot herr Cavallis reservation.

Herr Ehrenborg: Vi hafva nu kommit in på en mera praktisk fråga, som måhända ej kommer att gifva tillfälle till en så intressant diskussion, som förts här förut i dag, men som är det oakadt af stor och vigtig betydelse. Den ärade motionären har varit ganska enträgen och oförtruten i att bringa denna fråga inför Riksdagen. Om jag minnes rätt, är det nu fjerde gången han fört den på tal. Med mycket små förändringar har den återkommit. Då alla saksäl redan förut under denna frågas behandling framhållits, kan jag till hvad som yttrats ej behöfva lägga så mycket. Men anledningen till att jag tagit till orda är den af bevillningsutskottets högt ärade ordförande afgifna reservation, i hvilken jag alldeles icke kan instämma. Jag ställer mig helt och hållet på bevillningsutskottets ståndpunkt och anser, att ett bifall till herr Cavallis reservation är detsamma som ett upprepande af tullstriden i hela dess viidd.

Den högt ärade herr ordföranden säger: "med hänsyn till den såväl på landtbruket och dess binäringar som på en betydande industrigren inverkan frågan." Med "en betydande industrigren" menar reservanten, antager jag, bränvinsbränningen. Men när denna ställes för sig sjelf utanför "landtbruket och dess binäringar", vill jag fråga: hvad menar reservanten då med landtbrukets binäringar. Jag har trott, att man tolererade så mycken bränvinsbränning i vårt land just därför, att denna handtering står i så nära samband med landtbruket, hvarifrån material hemtas och dit affallet återgår. Skulle man nu särskilja denna industrigren, blefve den naturligtvis en stor, fristående fabriksverksamhet. Den blefve då i mina ögon ett oting.

*Ifrågasatt
tullfrihet för
omalen majs.
(Forts.)*

I den andra reservationen, som afgifvits af herr Fredholm, framställes majstullen såsom ett särskildt skydd för de potatisodlande delarne af vårt land. Jag hade tillfälle att yttra mig härom vid förlidets års riksdag. Det är fullkomligt sant, att utan den ifrågavarande tullen de potatisodlande delarne af vårt land skulle befinna sig i ett mycket prekärt läge. Men jag vågar påstå, att lika väl som majstullen är ett starkt skydd för de potatisodlande delarne af landet, lika väl är den ett starkt skydd och ett mycket välbehöfligt skydd för de hvete-, råg-, korn- och hafreodlande delarne af landet, kanske ej minst starkt för de senare. Till följd af nästlidets års ringa potatisskörd har stor import egt rum till våra brännerier af amerikansk majs och till våra stärkelsefabriker af tysk potatis. Den svenska potatisen är nästan osäljbar. Om man vänder sig till brännerierna, förklaras det, att man hellre köper amerikansk majs att forslas till brännerierna i stora partier. Och på samma sätt är det med stärkelsefabrikerna. För deras räkning upphandlas tysk potatis. Den köpes på tre à sex månader i hela vagnslaster. Man anser det fördelaktigare att sålunda köpa stora partier än att köpa småposter af våra jordbrukare.

Under sådana förhållanden och då jag hyser sådana åsikter, ställer jag mig naturligtvis helt och hållet på den ståndpunkt utskottet intagit. Och det slut, hvartill den förstnämnde reservanten kommit, finner jag mycket betänkligt. Deri ser jag en mycket stor fara. Reservanten i fråga har sagt, att det härutinnan behöfves en utredning. Jag anser, att utskottet under de senaste fyra åren haft godt tillfälle att lemna och äfven lemnat sådan utredning, att någon annan icke är af nöden. Den andre reservanten vill öfverlemna frågan till det nya jordbruksdepartementet, och dertill kan ju vara skäl. När jag sammanställer de två reservanternas uttalanden, kan jag ej finna annat, än att herr Cavallis reservation går ut på komitéarbete. Nej, säger man, något sådant skulle ej begäras, utan allenast fullständig utredning.

På dessa grunder, herr grefve och talman, ber jag att få yrka afslag å begge reservationerna och bifall till utskottets hemställan.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att derunder yrkats: 1:o att utskottets i nu föredragna betänkande gjorda hemställan skulle bifallas, och 2:o) af herr *Cavalli*, att utskottets hemställan skulle bifallas samt att Riksdagen måtte i skrifvelse till Konungen anhålla om en utredning, huruvida icke — under förutsättning af någon förändring i nu gällande tullsats å majs — antingen användning af denna vara för tillverkning af bränvin må kunna förbjudas eller ock, derest så icke kan ske, sådana föreskrifter rörande bränvinstillverkning af majs meddelas, att majs icke må kunna med större fördel än andra råämnena användas för bränvinstillverkning.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 3 och 6 innevarande mars bordlagda betänkande n:o 15, i anledning af väckta motioner om tullfrihet för icke rökt fläsk.

*Ifrågasatt
tullfrihet för
icke rökt fläsk.*

Derr Dahlberg: Det är icke behagligt att taga ordet, då tiden är så långt framskriden. Men det kan ej hjälpas, i synnerhet som jag anser det nödigt att komplettera utskottets betänkande med några siffror, hvilka jag antager, att utskottet delvis glömt bort. Utskottet har sagt: "Väl har, såsom motionärerna framhållit, införseln af fläsk under de senare åren ej obetydligt ökats, under det utförseln deremot minskats, men deraf kan enligt utskottets åsigt icke dragas den slutsats, att den år 1896 åsatta tullsatsen varit utan åsyftad verkan. Anledningen till den ökade införseln måste utan tvifvel sökas i den omständigheten, att konsumtionen af fläsk inom landet under de senare åren betydligt ökats." Detta är nu sant. Men utskottet har glömt en annan sak, nemligen att anledningen till att exporten aftagit nog i rätt stor mån torde bero på de senare årens dåliga vårsädes- och potatisskördar, som gjort, att landtmännen varit i saknad af billigt utfodringsmedel för svinens gödning. Detta är ett argument, som utskottet glömt, men hvarmed man nog måste räkna. Vidare har utskottet antydtt, att det är företrädesvis i Norrland, som det amerikanska fläsket är begärligt. Det är utan tvifvel sant. Men om den importerade varan visat sig vara särskildt användbar för vissa landsdelar, synes det mig vara ett ytterligare skäl att ej fördyra densamma för dessa landsdelar. Jag har här i min hand en officiel uppgift, att tullen å "fläsk, andra slag", förlidet år bestigit sig till 2,239,549 kronor. Jag har likaledes en officiel uppgift rörande 1899 års bevillning af fast egendom, utvisande, att bevillningen i fråga belöpte sig till 2,430,000 kronor. Det vill säga med andra ord, att bevillningen för fast egendom i hela riket var endast obetydligt större än den af det arbetande folket i några få landskap erlagda tull för amerikanskt fläsk. Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Friherre Sparre: Jag har visserligen icke att framlägga några nya eller bättre skäl, än de af motionärerna och reservanterna anförda, men anser för min del, att de af dem anförda skälen äro så tungt vägande, att utskottet väl kunnat taga något större hänsyn till dem. Utskottet synes emellertid hafva fruktat, att den inhemska fläskproduktionen skulle komma att lida, ifall man nedsatte eller helt och hållet borttoge tullen på det amerikanska fläsket — det är ju egentligen om detta som den föreliggande frågan rör sig. Men om man nu ser efter på sid. 2 i utskottets betänkande, finner man ju alldeles ostridigt, att under de tre senaste åren, då den högre tullsatsen på fläsk varit gällande, importen ökats ganska betydligt. (Jag hänför då, likasom en reservant i utskottet gjort, 1896 års import till stor del till år 1897, alldenstund tullen redan år 1896 var bestämd att höjas.) Denna större kvantitet importeradt fläsk betyder utan tvifvel, att det amerikanska fläsket har en mycket stor marknad i vårt land, och att de, som hafva behof deraf, icke nöja sig med det inhemska, utan hellre

*Ifrågasatt
tullfrihet för
icke rökt fläsk.
(Forts.)*

betala de högre tullsatserna för att få det amerikanska, som just lämpar sig för deras behof. Deremot måste man å andra sidan medgifva — och jag antager att detta icke kan bestridas — att det inhemska fläsket har sin kundkrets, som för visso ej vill byta ut det mot det amerikanska. Om det nu är så — och jag föreställer mig, att det resonnementet är riktigt — att både det ena och det andra slaget af fläsk har sin särskilda kundkrets, hvad finnes det då för skäl att lägga så hög skatt på det amerikanska fläsket, hvaraf likväl en stor del af den mindre bemedlade befolkningen i Norrland lever? Det är ju, såsom känt är, denna befolknings hufvudsakligaste sovel. Jag kan ej se annat, än att dessa båda varor kunna existera bredvid hvarandra.

Vid sådant förhållande och på de kraftiga skäl, som anförts dels af motionärerna, dels ock af reservanten herr Fredholm, skulle jag visserligen helst önska fläsktullens afskrifvande. Men då man väl icke under nuvarande förhållanden kan hoppas genomdrifva något sådant, skall jag inskränka mig till att instämma i herr Fredholms reservation, hvori yrkas, "att Riksdagen måtte, med afslag å hvad bevillningsutskottet i nu föreliggande punkt hemställt, nedsätta tullen å fläsk, andra slag, till det belopp, hvarmed den före år 1896 utgick, eller till 10 öre för kilogram".

Herr West er: Jag skall börja med att bemöta den förste ärade talaren, som anförde, att den tull, som betalas för fläsk, vore lika stor som bevillningen af fast egendom, och att denna tull betalades af arbetarne. Det är nu, som vi veta, af gammalt en stridsfråga, som aldrig blifvit fullt utredd, hvem som betalar tullen. Men så mycket är dock säkert, att konsumenten icke betalar på långt när hela tullen på en vara, som produceras i så stor skala inom landet som fläsk.

Båda de föregående talarne liksom motionärerna hafva förmenat, att fläsktullen ej verkar som skyddstull, utan är en konsumtionsskatt, och hafva sin skäl härför anført, att såväl importen stigit som exporten sjunkit under de senaste åren. Men ser man på detta skäl, kan det verkligen icke gälla som skäl för hvad de velat bevisa. Hvad först exporten beträffar, omfattar den en helt annan vara än den vi importera. Den är icke beroende af tullen, utan af den engelska marknaden och af skördeförhållandena i vårt land, och det är ju helt naturligt, att två års ogynsam skörd inom landet skall minska exporten. Att åter importen under de senaste åren ökats, skulle möjligen kunna utgöra ett skäl för de föregående talarne att säga, att tullen icke verkat såsom ett skydd, derest konsumtionen inom landet varit densamma år från år. Men det är alldeles visst, att fläskkonsumtionen högst betydligt ökats under de sista åren dels till följd af arbetarnes förbättrade ekonomiska ställning och dels till följd af att priset på sill under senaste tiden varit jämförelsevis högre än priset på fläsk. Läger jag dertill, att det importerade fläsket endast utgör en bråkdel af landets hela behof, och att, innan tullen infördes, hälften af det importerade fläsket gick till Norrland och hälften till de öfriga delarne af landet, då deremot nu, sedan tullen verkat några år, $\frac{9}{10}$ af det

importerade fläsket går till Norrland och det svenska fläsket i det närmaste utträngt det amerikanska i öfriga delar af landet, så bevisar ju detta, att tullen verkat såsom skydd för näringen. Man kan ju lätt tänka sig, att, om tullen fortfarande får verka, det svenska fläsket kommer att uttränga det amerikanska äfven i Norrland eller åtminstone i vidsträcktare mån konkurrera med detsamma.

Vidare har man sagt, att fläsktullen är en börda, som lägges på de mest betungade. Jag vågar vördsamt fråga: hvilka äro de mest betungade, de, som i Norrlands skogar förtjena sina 5 à 6 kronor om dagen, eller dessa tusental af små hemmansegare, statkarlar och torpare, som uppföda ett och annat svin om året och för hvilka detta är ett viktigt bidrag till deras existens? Och för öfrigt, om man resonerar som så, att den tullen skadar en viss samhällsklass och därför skall den bort och en annan tull skadar en annan samhällsklass och därför skall den också bort, utan att man samtidigt utreder, hvilken nytta dessa samhällsklasser hafva af systemet i *dess helhet*, då skall man lätt kunna plocka bort den ena tullen efter den andra, tills ingenting återstår; och vi ställas då åter inför tider, då allting blir allt billigare och billigare och arbetslönerna allra billigast till nytta — jag vågar påstå det — endast för några större arbetsgifvare.

Jag skall nu icke längre upptaga kammarens tid, utan ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bergendahl: Då jag nyss begärde ordet, visste jag icke, att herr Wester skulle komma att göra det, i hvilket fall jag icke skulle hafva begärt ordet. Men efter som jag nu fått det, ber jag att få säga några få ord med anledning af hvad som yttrats i afseende å fläskets fördyrande genom dessa tullsatser.

Det är alldeles riktigt, såsom här nyss uttalades, att det amerikanska fläsket numera hufvudsakligen går till Norrland. Af den tablå, som reservanten, herr Fredholm, fogat vid betänkandet, synes, att på 1880-talet utgjorde den del af det importerade fläsket, som gick till Norrland, Vermland och Dalarne, hälften af hela importen, under det af samma tablå framgår, att införseln till dessa landsdelar under åren 1892—1895 utgjorde omkring fyra femtedelar och 1896—1898 omkring sju niondelar af landets import. Det är nog så, och hvad visar detta? Jo, att man i de öfriga delarne af landet, der man förut spisat amerikanskt fläsk, nu börjat förstå sig på det svenska fläsket. Det är min tro och förhoppning, att äfven norrländingarne skola komma under fund med den svenska varan, hvars afsättning i Norrland, billigare jernvägsfrakter skulle befördra. För öfrigt har man på senare tider äfven i Norrland börjat uppföda grisar och således producera fläsk.

Det talas så mycket om, att dessa tullar skulle i så väsentlig grad fördyra denna nödvändighetsvara för de norrländska arbetarne; om nu så skulle vara, torde dock dessa med sina stora dagspenningar väl kunna bära detta — men jag ber att få visa, att, sedan dessa tullsatser infördes, icke någon prisförhöjning egt rum; jag ber att få referera till en tablå i statsutskottets utlåtande n:o 7. Denna tablå, som

*Ifrågasatt
tullfrihet för
icke rökfläsk.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tullfrihet för
icke rökt fläsk.
(Forts.)*

är bifogad landshöfdingeembetets i Östersund framställning om löneförhöjning åt vissa landsstatstjenstemän, upptager bland andra prisuppgifter af lifsförnödenheter äfven den å saltadt amerikanskt fläsk. Detta kostade i Östersund 1889 98 öre och 1899 85 öre per kilogram.

Jag ber att få förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets hemställan.

Herr Almén: En tull på en nödvändighetsvara, som utgår med 30 procent af varans värde, är en stor och betungande afgift. Den måste erkännas vara obillig, och när staten icke behöver inkomsten deraf, så ökas denna obillighet ännu mera. Men hvad värre är, mina herrar, denna tull är mycket orättvis. Den drabbar icke alla lika, den drabbar nästan uteslutande befolkningen i de norra provinserna, en befolkning, som redan förut är hårdt betungad af spannmålstullarne. Klagan öfver dessa sistnämnda förspörjes numera föga, utan tvifvel beroende derpå, att man äfven i dessa provinser inser, att moder-näringen behöver denna hjälp. Men en sådan tröst kan man icke hemta i fråga om fläsktullen: den gagnar ingen i vårt land. Detta är åtminstone min öfvertygelse, och skälen härför torde icke vara svåra att uppleta. Utskottet har i sin motivering sökt visa motsatsen och därför anfört åtskilliga skäl. Men jag får öppet erkänna — det kan ju hända, att min uppfattning är felaktig — att sammanhanget mellan orden och de deraf dragna slutsatserna är så klen, att jag knappast vet, hvad orden hafva der att göra, ja, det ser ut, som om de mera vore till för att dölja tankarne än för att utreda frågan.

Utskottet säger, att konsumtionen inom landet ökats. Ja, det är en möjlighet, att så skett; men icke är detta något skäl eller bevis i detta sammanhang för tullens nytta. Och, mina herrar, det är en märkvärdig följd af en tull, som fördyrar varan, att konsumtionen derigenom skulle ökats! Nej, har konsumtionen ökats, så har det skett oberoende af tullen.

Utskottet söker angifva skälet, hvarför det svenska fläsket icke kan konkurrera med det amerikanska, och åberopar därför transportkostnaderna. Det är icke någon liten väg från Amerika till Norrland, så att funnes det icke några andra skäl, hvarför norrländingarne föredraga det amerikanska fläsket framför det svenska, så skulle det svenska lätt nog kunna täfla med det amerikanska. Nej, orsaken är en helt annan. Om man har två varor, som skola fylla samma ändamål, så föredrager man den, som bäst uppfyller detta ändamål. Det svenska fläsket kan nog föredragas af dem, som hafva råd och lägenhet att äta det färskt eller lätt saltadt; men det kan icke saltas så hårdt, att det håller sig så länge som det amerikanska, som är mycket hårdt saltadt och därför har en mindre vattenhalt än någon annan vara. Detta oakadt är det en välsmakande vara. Nu tvifla måhända herrarna på denna min uppgift; ty det torde icke finnas många i denna kam-mare, som veta, huru amerikanskt fläsk smakar. Men jag har försökt det och får erkänna, att det är rätt välsmakande, det smakar i alla händelser bättre än det finska smöret. Med ett ord — för att

icke uppehålla kammaren — det amerikanska fläsket ersätter smöret för den norrländske arbetaren, men har den förtjensten att kunna gömmas huru länge som helst utan att blifva dåligt. Detta är förklaringen, hvarför det svenska fläsket icke kan konkurrera med det amerikanska.

*Ifrågasatt
tullfrihet för
icke rökfläsk
(Forts.)*

Utskottet säger, att tullen är ett stöd för produktionen af svenskt fläsk. Det är möjligt, men mycket tvifvelaktigt. Ty säkert är, att icke har produktionen ökat blott genom tullen, som betalas af norrländingarna. Tullen har icke höjt priset på den svenska varan. Ty priset på fläsk beror till största delen på den utländska marknadens pris. Det är ju lättfattligt, och man behöfver icke många bevis derför. Men sådana finnas, t. ex. att priset på varan icke stigit. Jag har för andra ändamål sysselsatt mig med frågan om prisen på matvaror och räknat ut priset på matvaror vid alla Sveriges hospital från Piteå till Malmö under 10 års tid. Dervid fann jag, att under de första 5 åren, innan ännu tullen fanns, var priset väl 2 à 3 öre högre per kilogram än under 5 sista åren, i förra fallet 86,8, i senare tallet 82,1 öre för kilogram. Icke kan väl någon försöka inbilla mig, att detta sjunkande pris är till fördel för producenterna och att det ökat produktionen. Nej, mina herrar, det beror på andra omständigheter.

Ett skäl för att taga bort denna tull är att den är orättvis — ett barn kan bevisa det — och denna orättvisa drabbar dem, som förut drabbats tungt af spanmålstullarne. Denna fläsktull är det ypperligaste agitationsmedel, som kan uppletas; och de herrar tullvänner, som icke bry sig om detta, borde likväl betänka, att det kan komma den tid, då denna fläsktull ramlar, och att, om detta dröjer för länge, det kan hända, att den då drager de andra tullarne med sig. Nu är tiden inne att skipa rättvisa genom att taga bort denna tull, som är orättvis och tryckande för stora delar af vår befolkning och icke gagnar någon enda människa.

Jag yrkar bifall till motionen om tullens borttagande.

Herr Dahlberg: Jag har begärt ordet endast för att godtgöra den formella försummelse, hvartill jag gjort mig skyldig, då jag icke framställt något definitivt yrkande. Jag yrkar naturligtvis bifall till den af mig väckta motionen.

Herr Bergendahl: Man har framhållit två synpunkter, ur hvilka man bör betrakta tullsatsen på fläsk. Den skulle verkat varans fördyrande och icke medfört någon nytta för producenten. Hvad beträffar det förra, så har jag ju redan visat, att priset på fläsk i Norrland är lägre än för tio år sedan, och med afseende å det senare, så refererar jag till hvad herr Fredholm säger på sid. 8 i betänkandet, nemligen att det amerikanska fläsket i slutet af februari noterades till 61 öre i Köpenhamn, under det att priset i Stockholm samtidigt var 83 öre per kilogram, och hvaraf naturligtvis den inhemska fläskproduktionen i sin mån är berörd. —

Herr Sandberg: Jag skall, min vana trogen, vara mycket kort.

*Ifrågasatt
tullfrihet för
icke rökt fläsk.
(Forts.)*

Angående detta ärende framställer sig för mig sjelfmant den frågan: i hvilken trakt af vårt land och af hvilken befolkning konsumeras denna stora mängd af amerikanskt fläsk, som införes? På den frågan kan väl icke något annat svar gifvas, än att de största konsumenterna äro arbetarne vid det med snälltågsfart fortgående jernvägsbyggandet och skogsafverkningen eller, kanske rättare sagdt, skogssköfningen i Norrland. Dessa arbetare uppbära aflöningar långt större än arbetarne i de trakter, som vanligen benämnas södra eller mellersta Sverige, och för dessa norrländske arbetare kan omöjligen prisets genom tullen förorsakade förhöjning af några få öre per kilogram vara af någon betydelse. Jag är fullkomligt öfvertygad om, att pluraliteten af befolkningen på landsbygden i södra och mellersta Sverige delar min uppfattning, och särskildt tror jag mig föra mina närmaste landsmäns, småländingarnes, talan, då jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr vice talmannen yttrade, att i afseende på föreliggande betänkande vore framställda följande yrkanden: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af herr *Dahlberg*, att kammaren skulle bifalla hans i ämnet väckta motion, och 3:o) att kammaren skulle bifalla det förslag, som innefattades i den af herr Fredholm vid betänkandet afgifna reservation.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits godkännande af det under 3:o) här ofvan upptagna yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande n:o 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles det förslag, som innefattas i den af herr Fredholm vid betänkandet afgifna reservation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—90;

Nej—23.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 3 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 20, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring af 10 kap. 2 § giftermålsbalken, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 2 och 3 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af herr F. E. Petterssons motion angående skrifvelse till Konungen med begäran om föreskrifter i syfte att en del af de värnpligtiges dagaflöning må bevaras för deras framtida bästa.

Om föreskrifter i syfte att en del af de värnpligtiges dagaflöning må bevaras för deras framtida bästa.

Herr Ehrenborg: Säsom herrarne behagade finna, har jag fått antecknad i betänkandet, att jag ej deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet, men som jag ej delar den uppfattning, som här gjort sig gällande, ber jag att få yttra några ord i sjelfva saken.

Utskottet säger, att motionen ej för närvarande bör vinna Riksdagens bifall. Men om man ser närmare på motionärens framställning, så finner man, att han delat denna i två alldeles begränsade uppslag. Det första af dessa afser, att man bättre skulle taga vara på de besparingar, som af våra värnpligtige göras genom dagaflöningens insättande för hvarje år i postsparbanken, och han visar till full evidens, att två tredjedelar af det insatta uttagas redan under samma år till stor skada för de värnpligtige och äfven för statsverket till följd af de dryga förvaltningskostnaderna. Sålunda synes det vara ganska välbetänkt att införa strängare bestämmelser, på det att dessa penningar icke må förlösas. Jag vill icke närmare gå in på detta ämne, men jag känner till, att man sätter in medlen och tager ut dem nästan i samma andedrag.

Angående den första delen af framställningen har utskottet yttrat sig mycket välvilligt, men — såsom mig tyckes — något knapphändigt. Utskottet säger, att nu gällande bestämmelser "i ringa grad tillgodose" Riksdagens syftemål med dess skrifvelse år 1892, och längre ned på sidan finner man, att det aldrig var, meningen med 1892 års förslag, att dessa penningar skulle så snart få uttagas ur postsparbanken, utan att först genom Kongl. Maj:ts kungörelse den 9 juni 1892 de värnpligtige fingo denna rättighet. Hvad säger nu utskottet härom? Jo, utskottet antager, "att Kongl. Maj:t, sedan allmänna uppmärksamheten genom motionen blifvit fäst på förhållandet, lär föranstalta om de ändringar och rättelser, som kunna prövas erforderliga", men jag undrar, om Kongl. Maj:t kommer att föranstalta om något sådant, när man icke fäster Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derpå genom en skrifvelse. Det är nemligen det rigtiga sättet för Riksdagen att frambära ett önskemål till Kongl. Maj:t. Men kastar man motionen i papperskorgen, så lærer icke Kongl. Maj:t kunna taga någon hänsyn till densamma, äfven om allmänna uppmärksamheten blifvit fäst derpå.

Jag kommer så till andra afdelningen af motionärens framställning. Den synes mig vara af större innebörd. Säsom hvar och en

Om föreskrif-
ter i syfte att
en del af de
värnpligtiges
dagaflöning
må bevaras för
deras framtida
bästa.
(Forts.)

finner, afser den att bereda ålderdomsförsäkring åt våra värnpligtige genom ett bättre ordnande af dessa insättningar, och detta är en mycket viktig fråga och ett vackert uppslag. Då får man af utskottets betänkande veta, att vi hafva hopp om att till nästa år få ett fullständigt värnpligtsförslag framlagdt för Riksdagen. Det är mycket glädjande för hela representationen och ej minst för mig, som anser en utsträckt värnpligt vara det enda rätta. Men just därför tycker jag, att man borde taga vara på detta uppslag och icke skjuta undan det, utan låta det komma fram till Kongl. Maj:t, som då kan taga det under ompröfning i sammanhang med det stora värnpligtsförslaget. Här i kammaren yttrades af en högt ärad talare den 27 januari, när den stora värnpligtsmotionen remitterades: "jag måste framkasta en fråga: har man tänkt på hvad för *vederlag*, som man vill bjuda för en sådan härordning, grundad enbart på allmän värnpligt?" Här menas naturligtvis en utsträckning af den politiska rösträtten. Jag står på den ståndpunkten, att jag icke anser något vederlag böra komma i fråga vid ett sådant tillfälle, utan när ett förslag om allmän värnpligt kommer, så bör det antagas utan något vederlag. Men är det så, att något sådant måste gifvas, då vill jag erinra om detta af motionären framlagda förslag såsom ett godt uppslag för dem, som icke vilja taga det stora förslaget utan vederlag.

Af hvad jag anfört torde herrarne finna, att jag kommer att yrka afslag å utskottets betänkande och bifall till motionen.

Herr Björlin: Herr vice talman! Jag skall endast be att med några få ord få bemöta den siste ärade talarens anförande.

Han nämnde ganska riktigt, att motionärens framställning innehåller två förslag. I det första söker motionären vinna en bättre öfverensstämmelse mellan Riksdagens skrifvelse år 1892 och den kungörelse, som Kongl. Maj:t med anledning deraf utfärdat, emedan nu gällande bestämmelser i *endast* ringa grad tillgodosåge syftmålet dermed. Utskottet skrifer "i ringa grad", och jag anser, att denna lilla förändring har ingen betydelse.

Utskottet har vidare, såsom jag anser, mycket sympatiskt upptagit motionärens andra förslag, eller frågan om sammanbindandet af dagaflöning med ålderdomsförsäkring. Men då utskottet inhemtat den upplysning från vederbörande departementschef, att det vore meningen att redan till nästa riksdag framlägga ett härordningsförslag, utslutande grundadt på allmän värnpligt, ansåg utskottet, att det vore opraktiskt att nu göra någon statistisk utredning i ämnet, allra helst som utskottet, hvilket som alla tillfälliga utskott är i saknad af kansli, icke har tillfälle att göra sådana.

Hade den ärade utskottsledamoten på kristianstadsbänken varit närvarande någon gång, då utskottet behandlade denna fråga, så tager jag för öfrigt för gifvet, att han fått fullständig reda på alla de frågor, som han nu ansåg obesvarade, men hvilka alla kanske icke äro egnade att här vidare utvecklas. Jag anser, att de i hufvudsak äro alldeles tillräckligt besvarade i detta betänkande och får därför yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: I motsats mot den föregående talaren tror jag, att man måste hafva närvarit vid utskottssammanträdena för att kunna få fullständig kännedom om de skäl, som legat till grund för utskottets hemställan, ty icke kan man inhemta dessa skäl af motiveringen enbart.

Jag är den förste talaren särdeles tacksam för, att han här upp-tagit den tanke, som ligger till grund för min motion. Ehuru jag icke vid denna riksdag kan förvänta någon verkan af min fram-ställning, har jag emellertid velat påvisa de missförhållanden, som enligt min uppfattning för närvarande råda uti det i motionen upp-gifna afseende, och jag har vågat framhålla som min uppfattning, att, då Riksdagen i skrifvelsen af den 26 november 1892 uttalat, att viss del af de värnpligtiges dagaflöning borde för deras framtida bästa bevaras, Riksdagen icke kunnat tänka sig, att resultaten af Riksdagens beslut skulle blifva till den grad klena, som det visat sig. För att rätta en i pressen synlig missuppfattning af motionen vill jag i detta sammanhang framhålla, att meningen med min motion icke varit att åstadkomma någon som helst minskning i de värnpligtiges dagaflöning, utan endast att häfda tillämpningen af den af Riksdagen uttalade principen, att en viss del af denna dagaflöning borde åt de värnplig-tige för framtiden bevaras. Huru tillgår det i detta afseende nu? Man har satt i gång en stor apparat. För hvarje beväring skall upp-läggas ett särskildt konto i postsparbanken. Byter så en beväring mellan mötena om vistelseort, föranledas härigenom en mängd skrifver-rier mellan de olika områdesbefälhafvarne. I postsparbanken har man på grund af de ökade göromål, genom dessa massvis skeende insätt-ningar och uttagningar måst anställa ett stort antal extra biträden, och hvad är resultatet? Jo, att i samma stund en beväring får ut sin postsparbanksbok, så tager han i de flesta fall ut hela det insatta beloppet, och jag kan nämna, att jag af trovärdiga personer erfarit, att det ej saknas exempel på, att en beväring, för att omedelbart få tillgång till penningar, redan under pågående möte på en annan öfver-låter rätten att lyfta hvad som kommer att blifva insatt på hans bok. Ja, man har blifvit så van vid, att beväringmännen genast taga ut sina medel, att det utfärdats särskild föreskrift om att, till inbesparing af onödiga tryckningskostnader, de motböcker, derå beväringarnas dag-aflöningar insättas, skola förses med blott hälften så många blad som öfriga motböcker. Böckerna komma ju ändå att genast vandra till-baka till banken, såsom erfarenheten i de flesta fall visat.

Nu har utskottet afstyrkt motionen af det skäl, att vi till nästa år skulle hafva att från regeringen vänta förslag till ny härordning, grundad på allmän värnpligt. Jag kände icke detta, då jag skref motionen, och åtminstone för en af utskottets ledamöter måtte detta förhållande också varit obekant, eftersom han är en af dem, som undertecknat den stora värnpligtsmotionen. Men äfven om nu rege-ringen kommer med ett sådant värnpligtsförslag, kan man vara så säker om att förslaget också skall gå igenom? Visar icke vår riksdags-historia tillräckligt, huru många omständigheter, som spela in uti dylika frågor, samt hvilken tid deras lösning fordrar? Och särskildt ber jag

*Om föreskrif-
ter i syfte att
en del af de
värnpligtiges
dagaflöning
må bevaras för
deras framtida
bästa.
(Forts.)*

*Om föreskrif-
ter i syfte att
en del af de
värnpligtiges
dagaföning
må bevaras för
deras framtida
bästa.
(Forts.)*

att få påpeka, att, om ett nytt värnpligtsförslag skall kunna samla röster och majoritet i medkammaren, man enligt min uppfattning måste hafva att räkna på bistånd från helt annat håll än af dem, som gäfvö sitt understöd åt 1892 års förslag och som voro alldeles särskildt tilltalade af detta förslag, på grund af det då bjudna vederlaget af grundskatternas afskrifning. Här måste nog andra vederlag komma i fråga, men härom är det för tidigt att nu yttra sig.

Ett sådant vederlag som beredandet af ett slags ålderdomsförsäkring hade jag emellertid tänkt mig skola vara ganska tilltalande. Jag får bekänna, att jag finner det fullt befogadt, att staten, när den lägger ökade bördor på de värnpligtige, genom att under en längre tid hålla dem vid vapenöfningen, också härför gifver dem något vederlag, och hvad ligger väl då närmare till hands, än att staten söker gifva det ekonomiska vederlaget åt de värnpligtige, hvilka offrat sin tid i fäderneslandets tjänst, att bereda dem en ålderdomsförsäkring? Vi hafva sett, hurusom regeringens förslag om ålderdomsförsäkring upprepade gånger fallit, och orsaken härtill torde främst hafva varit, att man allmänt bäfvat tillbaka för svårigheterna i fråga om medelsförvaltning, fondbildning och kontroll, samt att icke alla i behof varande samhällsklasser tagits med i försäkringen. Här finnes i fråga om de värnpligtige redan en fullständig kontroll och medelsförvaltning anordnad, hvaremot det saknas nöjaktiga bestämmelser, för att de insatta medlen skola uppfylla sin bestämmelse att vara en sparpenning.

Nu har utskottet sagt, att ett blifvande värnpligtsförslag kan komma att upptaga en dagaföning till helt annat belopp än det nuvarande. Ja, nog kan man tänka sig en ändring härutinnan, men jag undrar, om någon tror, att det i verkligheten skall blifva möjligt att nedsätta denna aföning till lägre belopp, än som nu utgår. Jag ber att få erinra om, att principen om de värnpligtiges likställighet i fråga om aföning med stammanskapet bröts redan år 1885, då Riksdagen bestämde, att denna aföning skulle höjas öfver stamsoldatens dagaföning. Sedan hafva vi ytterligare fortsatt på denna väg år 1892, då samma aföning bestämdes till 50 öre, och när Kongl. Maj:t förra året, då en tillämpningsöfning ifrågasattes i propositionen om försöksmobiliseringen, föreslagit, att aföningen skulle för denna öfning nedsättas till 20 öre för de värnpligtige, voro båda kamrarna ense deri, att skäl för sådan nedsättning icke finnes. Och om nu ett blifvande härordningsförslag skulle bibehålla denna dagaföning, men vi fortfarande sakna de bestämmelser om dess användning, hvilka nu fattas, så anser jag, att vi föga vunnit vårt mål.

De skäl, jag nu angifvit, hafva legat till grund för min motion. Jag har också kunnat stödja denna på en föregående riksdagsskrivelse till Kongl. Maj:t, och jag hemställer, att kammaren nu måtte taga under ompröfning, huruvida jag ej haft fog för motionen.

Friherre Palmstierna: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga, då jag, med all sympati för motionärens förslag, som jag anser innehålla många tänkvärda saker, dock funnit mig tilltalad af utskottets

skäl för motionens afstyrkande, och icke heller trodde, att någon diskussion här skulle uppstå. Men den förste talaren såväl som motionären hafva i sina yttranden gått ut från ett antagande, jag kan säga en förhoppning, den nemligen, att äfven efter det förslag om allmän värnpligt, som utskottet antagit skola af Kongl. Maj:t framläggas, dagaflöningen skulle bestämmas till 50 öre. Det är med afseende härå, som jag tror, att någon gensaga må vara af nöden. Om man går ut från att det ifrågakalles 9 millioner öfningsdagar, skulle detta, med en dagaflöning af 50 öre, medföra en utgift härför af $4\frac{1}{2}$ millioner kronor. Så rikt är icke Sverige, att det kan för detta ändamål bestå en sådan summa. Skola vi komma in på värnpligten, måste vi gå samma väg som alla andra länder, nemligen den, att vi måste spara ifrån början till slut. I ingen utländsk armée har till de värnpliktige gifvits annan dagaflöning än den, som är nödig för underhåll af putsmedel för persedlarne etc. Jag tors icke nu nämna några siffror — det är många år, sedan jag sysselsatte mig med dessa saker — men jag tror, att dagaflöningens belopp kommer på sin höjd upp till 10 à 12 öre. Jag tror icke, att Sverige kan bestå sina värnpliktige högre aflöning än andra länder.

Det är endast detta jag velat nämna och har för öfrigt blott att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wieselgren: Det är kanske icke så underligt, att den ärade motionären känner sig misslynt öfver det slut, hvartill utskottet kommit, då han vet med sig, att i båda de afseenden, hans förslag rör sig om, han haft de allra bästa grunder för de förslag, han framlagt. Det fans inom utskottet icke mer än en tanke derom; och utskottets afstyrkande berodde helt och hållet på den tid, vid hvilken förslaget framkommit. Under vanliga förhållanden, och om den nu bestående härordningen ansetts skola för framtiden vidblifvas, skulle utskottet icke kommit med ett afstyrkande. Tvärtom. Utskottet skulle för visso hafva i båda punkterna på det allra lifligaste tillstyrkt kammaren att bifalla motionärens förslag. Det är helt och hållet tidpunkten, då förslaget framkommit, som bestämt utskottet att icke stanna vid ett tillstyrkande; och utskottet har försökt betona detta genom att i klämman inlägga orden "för närvarande". Derför att förslaget icke varit för närvarande oportunt, har utskottet tillåtit sig afstyrka det.

Den förste talarens åsigt, att regeringen skulle vara ett slags Dalai lama, som icke skulle vakna för de i motionen påpekade missförhållandena, om icke en Riksdagens skrifvelse lades dem framför ögonen, kan jag icke dela. Jag är öfvertygad, att hvar och en inom Riksdagen anser det vara nödigt, praktiskt och lämpligt, att Riksdagens önskan i den skrifvelse, som affärdades 1892 i fråga om beväringens aflöning, uppfylles, och jag tror, att saken uppfattas på samma sätt af regeringen. Denna behöfver då heller icke någon ny Riksdagens skrifvelse för att ställa sig Riksdagens en gång så tydligt uttalade önskan till efterrättelse. Jag tror för visso, att regeringen har lika stort intresse som någon inom Riksdagen i att få denna önskan beaktad.

Men i fråga om den senare afdelningen af motionen skulle jag

*Om föreskrif-
ter i syfte att
en del af de
värnpliktiges
dagaflöning
må bevaras för
deras framtida
bästa.
(Forts)*

anse det i högsta grad olämpligt, om Riksdagen i närvarande stund tillmötesginge motionären. Det skulle endast vara att öka hindren, hvilka allt blifva många nog ändå, för det härordningsförslag, hvarpå man hoppas till nästa riksdag.

På dessa skäl yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att statsutskottets utlåtanden n:is 8 och 24 skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes klockan 3,16 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 9 mars.

Kammaren sammanträdde klockan 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 2 i denna månad.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 7 innevarande mars bordlagda utlåtanden nr:is 8 och 24.

Kammaren åtskildes kl. 2,35 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
